

LA PRIMERA VINTICINQUENA —
— DELS JOCHS FLORALS

DISCURSOS LLEGITS EN LA
"REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS DE BARCELONA"

EN LA RECEPCIÓ PÚBLICA DE
D. ERNEST MOLINÉ Y BRASÉS

LO DÍA 4 DE MAIG DE 1913

BARCELONA

ESTAMPA DE LA CASA PROVINCIAL DE CARITAT

CARRER DE MONTALEGRE, NÚM. 5

1913

DISCURSOS

LLEGITS EN LA

“REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS

DE BARCELONA”

EN LA RECEPCIÓ PÚBLICA DE

D. ERNEST MOLINÉ Y BRASÉS

LO DÍA 4 DE MAIG DE 1913

BARCELONA

ESTAMPA DE LA CASA PROVINCIAL DE CARITAT

CARRER DE MONTALEGRE, NÚM. 5

1913

LA PRIMERA VINTICINQUENA DELS JOCS FLORALS

Senyors Acadèmichs:

Tot mon afecte és per vosaltres, que generosament m'heu arrencat de les velles llibreríes ahont fa alguns anys vaig redorgarme descansant d'un llarch treball diari, tan xorch com entusiasta, en defensa dels furs de la nostra literatura, durant un temps en que'ls mestres de la critica callaven y jo plè de les ilusions que sol prodigar al esperit la primera juvenesa, me creguí obligat a suplirlos. Y donchs, vosaltres, homens de probada ciencia, d'investigació rigurosa arrencada a les pedreres inagotables dels nostres arxius, historiadors meritissims de Catalunya, pensadors y literats en una època com aquesta tan fundament somoguda per la febre de la renaxensa y de la construcció, no desdenyeu ma inútil companyia, jo vos ne dono grat y gracies y entonant la veu més de lo acostumat pera que vos arrivi ab la noblesa deguda, intentaré parlarvos del primer període d'aquella Renaxensa.

Mes abans me permetereu que retregui la memoria de mon predecessor en aquest lloch.

Ab un poch de recansa m'assech, senyors, en lo setial que dexà vacant la mort de l'Antoni Aulestia y Pijoàn a qui jo reverenciava com a mestre en les sentades quasi diaries, no per curtes menys agradoses, que teniem rodejats dels nostres bons

amichs los llibres, tant en l'Ateneu com en la botiga tradicional de les tertulies barcelonines de la gent lletrada, allí ont han desfilat durant mitja centuria les figures de cap-de-brot de la literatura catalana y entre ells alguns devots dexeblés que escoltàvem ses lliçons de bon sentit y saviesa. De la darrera tongada fou l'Aulestia, home hò y honest que refugia exhibicions y homenatges y endreçava totes les afeccions del seu esperit selecte a Catalunya renunciant per ella les demés amors d'aquesta vida. Barceloní, si no de naxement d'adopció voluntaria, la nostra magnífica urbs se'n duya sa atenció desperta y al seguir ses agudes febres de crexensa ell mateix gayre bé s'hi enfebrava. ¡Quants carrers de la ciutat nova foren per ell batejats ab noms gloriosos de la nostra historia! Ell, lo conseller obligat dels regidors en aquesta missió trascendental, per ésser l'historiador de Catalunya que sapigué construir la mellor síntesis del nostre passat y presentarla com una visió definitiva o si voleu clàssica, encara espera que'ls antichs consultors dediquen a sa inesborrable memoria algun bocí d'aquesta Barcelona dels seus amors. Ell ho mereix com lo primer: ell, l'autor de *Barcelona, son passat, present y porvenir*, dels *Quadros de la Historia catalana*, de varies memories y monografies, entre les quals sobressurten les adicions a la obra històrich-geogràfica sobre Catalunya que escrigueren en Piferrer y en Pi y Margall, y autor principalment de la *Historia de Catalunya* ab la qual, segons justa expressió del ilustre acadèmic en Antoni Rubió y Lluch, l'Aulestia, posant en circulació altra vegada la sava vigorosa dels antichs cronistes catalans y condensant ab escrupulosa conciencia les investigacions d'en Pujades y altres posteriors, axecà un monument útil a la historia patria, que ve a ésser com un mapa colorit y exacte de sos principals perfils en lo que ab la concisió y breu espay que un mapa permet, no falta rès de lo més important en la marxa de nostre històrich desenrotllament; fets polítichs y religiosos, progressos d'arts y ciencies, avenços mercantils y desenrotllo d'institucions polítiques y jurídiques (1).

La seva acció en la *Jove Catalunya*, en la *Associació catalanista d'excursions científicas*, en la *Lliga de Catalunya* y en la *Unió Catalanista*, era constant; se comptava sempre ab ell com intel·ligència directora, mes sols per compromís s'avenia a figurar

(1) La Il·lustració Catalana, 30 abril 1892.

en les presidencies; tota sa vida serena y ben equilibrada, com d'un vell filosof, fou consagrada a Catalunya, començant en sos primers assaigs en *Lo Gay Saber*, lo *Calendari Catalá* d'en Briz y *La Renaxensa* y acabant en ses lluminoses ponencies de la *Unió Catalanista*, y morí més identificat que may ab son ideal.

Aquest ideal de la generació constructiva de l'Aulestia, irradiant llum claríssima, informador de generoses energies, enarididor de la sanch jove d'un brillant estol d'intel·ligencies a ell consagrades, és lo que restaurà Catalunya en una època en que tot just se dexondia d'una llarga decadencia. Dintre dels Jochs Florals se formà aquella generació com si exís d'una fornall ruhent y, posada damunt de la enclusa, los primers mestres la conformessin a la nova faysó descàrreganhi dures martellades al ritme de les reapreses cançons de la velluria; la empena fou viva y definitiva y ab ella Catalunya seguí la ample vía oberta a nous horitzonts.

Parlar dels primers vinticinch anys del Jochs Florals, període protohistòric de la Renaxensa catalana, és lo que intentaré ab aquest discurs, procurant analisar sos antecedents y la significació de sa obra en relació ab la nostra terra.

Llarguissim havia sigut lo romiatge de Catalunya per les planes desolades y ermes de sa decadencia que causes remotes crearen com lley històrica de la terra y durant quatre segles pesà sobre'l seu cap ab atuhidor fatalisme. Lo fervor patriòtic tan sovint manifestat en los temps gloriosos dels sobirans de la casa de Barcelona, se refredà al entrar la dinastia castellana a regir los extensos dominis de la Confederació y desvià l'antich patriotisme, tan lligat ab la sobirania real, convertintlo en un desesperat aferrament a la lletra dels estimats privilegis que les contingencies polítiques mundials, sovint apartades de la nostra esfera d'acció, anaven destruhint y s'enduyen ab elles tota l'ànima del nostre poble que s'hi arrapava considerantles com expressió tradicional de sa essencia més pura, com sagrari inviolable de sa vida. Catalunya, ferida de mort per aquestes corrents de universalitat, que's cregué obligada a refugir axecant més amunt les parets de son isolament mitj-eval, reduhí sa acció política a defensar los vells privilegis, mirant de rehull al sobirà quan lo creya—y axò passava quasi sempre—disposat a vulnerarlos.

Fou la gropada renaxentista la que arrencà d'arrel l'arbre vell

y esponerós de la tradició, y la terra'n restà desolada; esportellat lo mur de la nostra intangibilitat ètnica que gelósament alçaren y conservaren tantes generacions catalanes, per ell entraren tumultuosament les noves idees de magnificència y absolutisme cosmopolites, y s'apoderaren de tots los rams de la vida; lligada després Catalunya a un Estat més gran, del qual eren esperit informador aquelles idees, restà marcida y sense fruytar la flor de son esperit, lo qual vegetà malaltís y ab perill de destrucció definitiva.

Venceren a Catalunya los afalachs dels temps; y després de perduda l'esma de son nobilíssim caràcter diferencial, secret antich de sa força, pujà graciosament al carro trionfal del Cèsar sense veure que emprenia una desbocada carrera, no victoriosa, sinó mortal, donchs en ella aniria perdent lo restant de son riquíssim patrimoni: los vells privilegis, guanyats ab sanch y ab or, son regiment polítich tan emmotllat a sa naturalesa y fins sa mateixa llengua, la llengua primogènita del llatí, que ja no tenia per ses orelles viciades aquell encant anyoradís ab que's recorda los més purs amors de la juvenesa.

L'estat cessarista dexà com ull-presa d'un mal donat la nostra patria, que sols sapigué resistir convulsivament y sense exacta consciencia del mal, cada estrebada que'ls avisats polítichs castellans donaven als vestigis de la antiga sobirania, esplèndit ornament encara de sa figura magestuosa. Y perdut al mateix temps lo tradicional predomini marítim que ja havien reconegut ses seculars rivals italianes, contemplava impassible com demunt les inquietes onades del mar gran anaven y venien a nom dels espanyols, però a benefici de franchs, saxons y genovesos, les naus abarrotades d'or americà mentres l'històrich *mare nostrum*, lo mar de la civilisació llatina, quan no enterbolien ses ones los corsaris africans, restava tranquil com un llach, anyoradís de les grans empreses mercantils y guerrerres dels catalans.

La guerra de successió, acabada ab la tràgica entrega de Barcelona als exèrcits reunits de França y Espanya, fou la darrera convulsió epilèptica que sofri Catalunya per entrar tot seguit en un llarch període letàrgich, ab apariencies de mort, durant lo qual totes ses funcions decaygueren. Mes no havia mort encara; allí ont la ordre despòtica del sobirà arrencava la antiga institució, lo tradicional distintiu, la fórmula consagrada pels segles, allí mateix naxia, per l'impuls de la sava

may' estroncada, lo nou ésser que dintre la vestidura uniforme y forastera mostrava de bon principi y anava accentuant cada dia més son cayent català, no per voluntat dels homes atuhits, sinó per lley de la naturalesa o de la Providencia. Durant aquest paréntesis secular d'inconsciencia política y social, la vida propiament catalana sols quedà interrompuda com aquells rius que desapareixen als nostres ulls en un sorral o en un avenç, convertintse en corrent soterrània fins que altra vegada tornen ses aygues a córrer esvalotades, àvides de llum y d'espai, cada dia engroxides ab lo refors de nombrosos tributaris.

De tot aquest procés de decadencia que començant en la sentència de Casp acaba en l'estrident toç de diàna de la *Oda a la Patria*, dels quatre segles en que les fonts espirituals de la terra quasi arrivaren a axugarse fins al punt d'amenaçar de mort imminent lo cos sagrat de Catalunya ja decantat cap a la fossa comuna de la uniformitat y'l nivellament, convé treuren ben clara la lliçó abans exposada, o sia que fins perduda l'esma y'l conexement y'ls sentits (tres grahons de la devallada) no arriyà a prescriure la nostra actuació de poble, no s'esborraren les ratlles típiques de la nostra fesomia y, dexant que altres regions germanes s'anessin fonent dintre del gresol unitarista perque l'*etnos* causal no s'havia barrejat ab llur sanch ab la intensitat que ho feu ab la nostra, may se sospengueren les funcions vitals de Catalunya y per axò al dexondirse per la màgica imprecació del poeta se trobà sencera de cos, per més de que aquest fos entumit y miserable pels efectes d'una desnutrició llarguíssima.

* *

No es ara ocasió de retreure lo que varis autors catalans nos han esplicat en aquests darrers temps de revisió de valors històrichs respecte als orígens del renaxement de Catalunya. Qui vol cercarlo en les dèus més llunyanes per donar al seu treball un seriós cayent, abans estudia lo procés de decadencia; lo qui no gosa o no vol moures del cercle bornat de les causes immediates, reduheix ses investigacions al segle mateix en que varen produhirse, com lo sol en mig de les tenebres nocturnes, aquelles resplandors llampeguejantes que havien d'aclarir lò nostre cel de plom per una llarga era. Nò havem de retreure lo treball constant, aillat, devegades perdut, dels erudits catalans del segle XVIII; los uns desde'ls convents, com Ribera, Massot, Ca-

resmar, Finestrès, Pascual y Martí, desèmpolsen y ordenen vells documents de fundacions y títols oblidats, de la mateixa manera que'l fill pròdich pren nova possessió del recobrat payral; y després los altres, com Capmany y Prósper de Bofarull, donen sabies síntesis, que servexen d'orientació nostrada als treballs propis y d'altri, de la qual no havia de separarsen més la nostra severa Clío, y tots laboren portant dintre seu una vaga aspiració cap a la llum pressentida, y tots se troven dominats en la seva tasca per una ignota disciplina que'ls hi devia imposar l'invisible *genius loci*. Era, donchs, un moviment social que començaven los historiadors; l'impuls de la Providencia, com ventada vinguda de més enllà dels nostres horitzons visibles, feya tòrcer en un mateix sentit totes les brancades; cap força humana podia desviar-lo.

Mes vingué la guerra de la Independència, no a desviar sinó a aturar en sèch aquell moviment ascensional, com vingueren després les repressions despòtiques y'ls alçaments populars a convulsionar frenèticament lo cos de la societat catalana encara fluctuant entre enganyoses ideologies de cap valor positiu desde'l moment en que naxien o accentuaven sa tradicional força per l'únich esperit de proselitisme y may per amor desinteressat als grans ideals divins o humans que invocaven. Y ab axò quedava sospesa aquella nova vida catalana que'ns prometien com segur pressagi les obres del nostres erudits setcentistes. Mes al recobrar Catalunya lo perdut equilibri, quedà tancat lo parèntesis que la guerra havia obert y pellades les fondes ferides causades per aquesta y les endèmiques revoltes; les arts de la pau fruytaven de tart en tart y en formes poch definides; llibres de devoció, saynets y romanços escrits en llenguatge vallfogonesch o tabernari, poesies estragides en tot y per tot de les originals castellanes de les quals resultaven un eco apaybagat... poch treballs profitosos poden mencionarse d'aquell període.

Mentrestant aparexia enllà dels Pirineus la famosa escola romàntica: a Alemanya la prepararen los grans poetes Goethe y Schiller y sos dexeibles Novalis, Tieck y Schlegel, y a França, Diderot, Rousseau y Chenier, seguits d'un brillantíssim estol de poetes y prosistes.

Damunt de la generació catalana del 1830 no irradiava, com les taules de la Lley sobre'l Sinai, lo prefaci del *Cromwell*: lo moviment romàntich no remogué la nostra reduhida plèyade literaria com ho feu ab la francesa; Lamartine, Vigny, Victor

Hugo y Musset, eren llegits ab la curiositat de cosa nova, mes no ab aquella passió que decideix somortes vocacions y desvia lo planer itinerari de la existencia vers a horitzons de negrors tràgiques; lo romanticisme en les costums nos vingué de segona mà per la lley tan espanyola de la imitació. Aquí la influencia literaria de la nova corrent fou més sana y de conseqüencias decisives pera'l Renaxement, per quant derivava del primer romanticisme, d'aquell en que'ls escriptors, ja influits per la escola contemplativa, esperitualista y sentimental de Rousseau, lo gran precursor del moviment, decantaven sa melangiosa *réverie* al passat, complaventse en evocar son ambient pintoresch y artistic. Cerquen y troben en lo fons oblidat de la humana naturalesa una deu de sanch calenta que'ls clàssichs simulaven artificiosament en les venes de ses composicions marmórees, y d'aquella sanch és formada la vida que s'escampa arreu en totes les manifestacions del esperit. Y en les pàgines de Walter-Scott y Chateaubriand, de Schiller y'l Victor Hugo de *Nôtre Dame de Paris*, bullentes d'aquesta viva anyorança del passat, se formaren los poetes-historiadors y'ls poetes-patricis que havien de transformar la nostra patria fixant abans en lo passat la mirada hipnòtica (1).

Les primeres manifestacions teòriques del romanticisme a Catalunya sortiren en la revista *El Europeo* (1823-24), portant-veu d'una petita selecció de joves inteligencies entre les que sobressortia en Carles B. Aribau; en ses planes se revisaren ab tot l'agosarament compatible ab aquells temps que encara eren

(1) Lo Renaxement català segons lo mestre Menéndez y Pelayo (y no ho puch dir mellor que copiant ses paraules) «es una consecuencia del romanticismo histórico que despertando en todos los pueblos el amor á lo tradicional, castizo y genuino, vino á abrir de nuevo las fuentes de la poesía popular, cerradas siglos había, y á regenerar el alma de los pueblos y de las razas mediante su inmersión en las aguas vivas de su pasado. El ejemplo de Walter Scott en sus novelas históricas de asunto escocés fué en esta parte el más decisivo y el que parece haber influido de una manera más eficaz en Cataluña. La poesía arqueológica que en prosa ó en verso cultivaban con tanta gloria Piferrer, Carbó, Arolas, Quadrado y Aguiló (D. Tomás), parece haber sido el numen inspirador del romanticismo catalán y una de sus manifestaciones es, sin duda, el primitivo *catalanismo*, cuya misión fué expresar en catalán ideas y sentimientos que los críticos, los arqueólogos y los poetas catalanes habían contribuido en primer término á difundir por toda España, usando como instrumento la lengua nacional. Coincidió el despertar de la musa regional con el apogeo de la poesía histórica y leyendaria y con los principios del estudio de la poesía popular, presentido ó adivinado más bien que conocido por los primeros poetas románticos, si bien para ellos la propia indecisión y vaguedad de su conocimiento hubo de ser un atractivo más, como le tienen siempre las cosas misteriosas ó sólo descubiertas á medias. Pero también el amor suele ser camino de conocimiento, y hubo quien comenzó por el instinto poético y acabó por la depuración científica, de lo cual, sin salir de Cataluña, podríamos encontrar inolvidables ejemplos.» (Menéndez y Pelayo—Prölech al t. II de *Lo Gayter del Llobregat*. Ed. pol.)

aquí de vagancia intelectual, los valores espirituales de la época, restando aquella curta publicació com un brillantíssim meteor que vingué a iluminar un instant les nostres tenebres. *El Europeo*, no cercà en la historia los fonaments de sa teoria innovadora, sinó en la ètica, la filosofia y les ciencias naturals. Un sol treball s'hi llegeix en tota la colecció (anunciador d'altres que no vingueren), que té relació ab la nostra historia y'n parla ab singular afecte, y aquest treball, dedicat a descriure la *Rúbrica* d'en Bruniquer (1) (ara començada a publicarse mercès a la iniciativa sempre fruytosa d'un meritíssim company nostre), és degut a l'Aribau. Allí ja se senten los primers clams d'anyorament que havien d'inspirar deu anys més tart sa famosa *Oda a la Patria*.

Mes la generació renovadora que'ns portava la llevor del Renaxement fou la aparescuda alguns anys després, filla no dels idealismes vagarosos, de les tendreses y melangies de Bernardí de Saint-Pierre, Chateaubriand o Madame Stael, sinó de la visió mitj-eval cavalleresca que s'oposava a la inexpressiva correcció dels clàssichs conreada fins a la exageració pels mateixos corifeus de la Revolució francesa. Lo *mal del sigle*, portat a les lletres, sols s'encomanà a alguns poetes menors, de la categoria del sentimental Ribot y Fontseré, y entonà després en sentit elegiach y anyorivol la literatura arqueològica d'en Piferrer, y axis fou l'autor dels *Recuerdos y bellezas de España* lo punt coincident dels dos romanticismes. Com diu en Milà, contra el mal gust literari, la poesia didàctica y'l fals classicisme se produhí a Catalunya lo moviment romàntich; la Edat mitjana poètica, evocada per la màgica paraula d'en Piferrer, aparegué de sobte als ulls sorpresos d'aquella generació després de la tentativa generosa—y frustrada pels acontexements polítichs—de la colla del *Europeo*; lo mateix Milà també donà per fracassat (2) lo romanticisme arqueològich, que després, alçant la bandera de les reivindicacions històrica y llingüística, havia de renovar la vida

(1) *El Europeo*, Periódico de ciencias, artes y literatura, por los Sres. Cook, Aribau, L. Monteggia, López Soler y Gallí.—Tomo único de 1828.—Barcelona. Imprenta de Torner, pág. 152: Historia. Noticia de la obra inédita conocida por el nombre de Rúbrica de Bruniquer custodiada en el Archivo del Ayuntamiento de Barcelona.

(2) Como una ciudad que descubriese su variada perspectiva al desterrar el sol las nieblas que lo cubrían, tal apareció la edad media poética a los ojos no avezados á conocerla; pero los rayos que la iluminaban y que ostentaban las vivaces tintas de la aurora, no eran, quizá, más que los últimos destellos de un sol de occidente. (Milà, Pròlech de la edició de les poesies de Piferrer, Carbé y Semis. Barcelona, 1851)

catalana, contant ab ell com un dels més experts capdevanthers. Fou l'amor a la llengua —clau que lliura de les cadenes, segons expressió feliç d'en Mistral— la que donà la nova y última fórmula que ja no fracassaria més y'ns ha dut de victòria en victòria al total renaxement de Catalunya.

Aquella fórmula fou la restauració del Jochs Florals.

En ses lectures romàntiques s'havien enterat los primers poetes catalans del Renaxement de que en l'any 1323 set nobles tolosenchs, que's reunien sovint per parlar de coses d'art, de ciència y de belles lletres, tingueren la pensada d'iniciar al públich en sos quasi solitaris estudis; volien mantenir la llengua d'Oc en sa primitiva puresa, oposar una barrera legal a les influències estrangeres que la començaven a corrompre y dotar a sos compatricis d'un còdich literari y poètic ja que per no tenirlo, les bones tradicions se perdien; per lograr aquest objecte los Doctors del Gay Saber —nom que's donaren los set associats — convocaren als poetes, als oradors; als gramàtics y a tots aquells que s'interessessin en el art de ben escriure y ben parlar, obriren un concurs anyal y en ell lo mellor autor dels concurrents devia rebre una hermosa flor d'or, emblema del seu saber y premi oficial del seu mèrit. Gracies a la decidida protecció a les lletres d'aquests consistoris, floriren en Tolosa les arts de la pau en l'espai que dexaren les guerres dels Albigesos y dels Anglesos, y la ciutat sabia logrà eclipsar la ciutat mercantivola; axís fou conservada encara molt temps la llengua armoniosa y sonora que'ls romans havien llegat a la assoleyada *Provincia* y que tant bé s'adaptava al seu geni meridional (1).

Ab singular clarividencia compregueren la analogia entre la situació dels provençals del segle XIV y'ls catalans del XIX y recordant encara'l precedent d'una primera importació a Barcelona de la institució tolosenca durant lo segle XV, no duptaren en aclimatarla de nou pera concretar en una institució viva les vagues aspiracions que en virtut dels vells anyoraments y los anhels romàntichs fluctuaven per l'ayre.

Se reuniren aquells vidents l'any 1858, y ab ell's se formà lo primer consistori, compost dels honorables en Manel Milà y Fontanals, en Victor Balaguer, en Joaquim Rubió y Ors, en Joan

(1) Cf. *Histoire critique des Jeux Floraux depuis leur origine jusqu'à leur transformation en Académie* (1323-1894), par F. de Gélis. Toulouse, 1912. (Tome XV de la *Bibliothèque Méridionale*).

Cortada, en Miquel Victorià Amer, en Joseph Lluís Pons y Gallarza y l'Antón de Bofarull; y un cop lograda, a imitació també dels Jochs de Tolosa, una decidida protecció del Ajuntament, presidida per son alcalde-corregidor D. Joseph Santamarià, redactaren lo cartell de convocatoria, modernisant en un grau convenient l'antiga fórmula y axis recomençaren los Jochs Florals de Barcelona. Ab ells tenien lo cos y'ls fou precis infondre-li esperit; aquest lo cercaren en lo sentiment de patria, que era l'únich que armonisava aquells ardots temperaments ja diferenciats por algunes petiteses.

Axis és que lo patriotisme fou sempre la espinada d'aquest cos nou format d'esperances y de recorts, de poesia y de sentiment, d'afirmacions vitals catalanes y de enamoraments de la terra.

¿Còm aparegué la idea de patria?

Al publicarse, en agost de 1833, la *Oda* de l'Aribau, s'havia plantejat una qüestió de nacionalisme immanent que despertava, tot afalagantles, les dormides aspiracions de la rassa. Aquelles estrofes manzonianes sens cap dubte inspirades y en part copiades del elegiach comiat que declama l'hèroe de *I promessi sposi* (1) al abandonar tristement les *inuguali* serres nadives, contenen tot lo programa del nou nacionalisme. Mireu si no: comença la elegia: *Adeussiau turons!.....* y ab ella la invocació històrica: *guayta per un forat la tomba del juheu.....*; després la apologia de la llengua: *Plàume encara parlar la llengua d'aquells sabis.....* y ab ella la imprecació contra'ls fills que la menyspreen: *Muyra, muyra l'ingrat.....* La llengua catalana, aroma may perduda del poble, era lo primer que s'invocava:

Oh llengua a mos sentits més dolça que la mel
que'm tornes les virtuts de ma ignoscenta edat.

(1) Ignorèm les circumstancies en quel Aribau abandonà la terra catalana per la castellana y tal vegada per ell serien quelcom semblants en sentit ideal a les que mogueren al Renzo de *I promessi sposi* (fi del cap VIII), a dexar son poble nadiu, abandonant temporalment en ell tots sos amors. Vegis algunes de les paraules que posa en Manzoni en boca del desgraciat emigrant: «Addio, monti sorgenti dall'acque, ed elevati al cielo; cime inuguali note a qui è cresciuto tra voi, e impresse nella sua mente non meno che lo sia l'aspetto de suoi piu familiari; torrenti de quali distingue lo scroscio, come il suono delle voci domestiche; ville sparse e biancheggianti sul pendio, come branchi di pecore pascenti; addio!... Ma chi non aveva mai spinto al di là di quelli neppure un desiderio fuggitivo qui aveva composti in essi tutti i disegni dell'avvenire, e n'è sbalzato lontano, fa una forza perversa!»

Les dues primeres estrofes de la *Oda a la Patria* y'l primer vers de la tercera estan inspirats en aquestes belles paraules escrites sis anys abans.

deya l'Aribau, y enamorat o no d'ella, que axò és qüestió seva íntima, y aquí no hem d'escatir problemes de consciencia sinó d'acert y d'oportunitat ab lo criteri que'l nostre Turmeda explicava al parlar dels frares en sos populars *Amonestaments*, l'Aribau donà la fórmula, y les frases comminatives quedaren definitivament brodades ab lletres d'or en la nova bandera.

Perque la sugestió patriòtica és altament imperiosa en la memorable estrofa:

Muyra, muyra l'ingrat que al sonar en sos llabis
per extranya regió l'accent nadiu no plora,
que al pensar en ses llars no s'consúm ni s'anyora
ni cull del mur sagrat la lira dels seus avis.

Interpretada al peu de la lletra aquesta comminació ab ayres d'anatema, l'haurem d'entendre axis: Catalans, estimeu la vostra llengua ab efusions y tendreses d'enamorat que plora al allunyar-se de la seva amor; y estimeu ab ella tota la patria ahont per los passats fou bastida la llar en la que nasqueren y's passaren los anys riallers de la infantesa; anyoreula aquesta patria quan lo trasbals de la vida vos aparti d'ella .. influits per aquests afectes exultants, repareu que la lira catalana fou penjada per los vostres avis en lo mur sagrat de la patria, com penjà la seva'l poeta biblich en los sàlzers de Babilonia, y desde aleshores, ni'ls vostres pares ni vosaltres l'heu despenjada pera despertar los sons de dolçors patries que vaguen entre ses balderes cordes com ànimes en pena... Catalans: despenjeu la lira y polseula...

Y aleshores, fos o no sincera aquesta fulminant imprecació del poeta, nasqué'l catalanisme: desde aquell dia sols merexia lo dictat de bon català lo qui be o malament escrivia poesies catalanes. Recullí la crida de l'Aribau en Rubió y Ors, lo qui, cinch anys y mitx després de publicada la *Oda*, començava (16 de febrer de 1839) sa tanda de poesies que periòdicament sortiren en lo *Diario de Barcelona*, les quals, per rahó de la novetat de la forma y del misteriós pseudònim que les rubricava, cridaren la atenció de llechs y lletrats. Fou també providencial sa aparició; estava per fer tot lo treball de roturació de les empedrehides capes de la societat catalana, donchs l'Aribau, que la havia proclamada, practicà rigurosament lo *Adeussiau* de sa poesia y

quedà per sempre més tancat dins d'aquelles *torres de Castella*, ahont lo portava una sort, al cap y a la fi, no tant enganyosa com ell assegurava.

* *

Mes tornem als Jochs Florals y veyem ara quin curs o procès feu la idea de patria dintre dels parlaments presidencials, pera deduhirne la evolució del pensament catalanitzant en aquella època heroica de la Renaxensa.

Quedà plantejada en la memorable primera festa del any 1859, presidida per en Manel Milà y Fontanals. En una sola frase determinà'l Mestre l'estat psicològich dels fundadors y lo propòsit que'ls movia; mireu ab quina serènia eloquència ho diu: «Ab un entusiasme barrejat ab un poch de tristesa li donem aquí a aquesta llengua una festa, li dediquem un filial recort, li guardem, al menys, un refugi...» L'entusiasme era tot aportat per «un dels presents, català de cor, que no ha parat fins que ha vist realisats sos bons projectes» y l'aludit ab tant carinyosos mots pel eximi President, era l'infatigable Antoni de Bofarull, aquell que dos anys enrera trucava de porta en porta demanant als bons catalans una poesia per son recull dels *Trovadors nous* com una almoyna feta a la patria; axí feya complir l'encàrrech de l'Aribau: *Muyra, muyra l'ingrat...* Les paraules d'en Bofarull són escalfades per lo nou patriotisme: «tant com nos sobreñ los poetes com espanyols, diu, com catalans nos falten, y axí, los Jochs Florals de Barcelona en lo antich centre de la llengua catalana, del idioma nacional de la Corona d'Aragó, o bé havien de ser catalans o no ferse», y'l mateix bon desig li feya veure les coses embellides, «aparéxer y avençar una nova llevor de poetes d'ardenta fantasia y sensible cor, desitjosos de cantar sols a llur patria d'una manera digna». Es dir, la poesia era'l medi, no'l fi de la nova creuada, y si no, escolteu en Victor Balaguer en lo discurs de gracies, fixéuse en ses paraules ja balancejades pel ritme oratori de sos versos esdevenidors, escolteulo: «Lo día d'avuy. . . o es d'orgull, de llegítim orgull, o es de gloria, de bona y valedera gloria... Nó; no es a un senzill torneig literari al que acabeu d'assistir». Y tenia rahó lo trovador de Montserrat, y potser perquè'n tenia, senti *un poch de tristesa* la personalitat sobria y disciplinada del més espiritual definidor de la Estètica, en Manel Milà y Fontanals.

Mes no temau encara que'ls entusiasmes extra-poètics dels Consistoris s'encarin obertament ab la idea política; som en lo primer moment de la evolució y tots los entusiasmes cren per la llengua escarnida, inculta, desmemoriada de sa gloriosa historia. Fins y tot alguns presidents exposen un fonament real y racional d'aquest entusiasme. L'illas y Vidal en 1862 diu: «Lo pensar incorrecte, lo mal trench d'una llengua avesada de lluny a mals vicis y a parlar ab descuyt; veusaquí lo que a voltes fa que en actes solemnes nos trobem tots lligats com un pastor vestit ab una gran casaca que no sab moure'ls braços, y los doblechs los més amples li fan nosa, tot roig y encarcerat». Y en Marià Aguiló, en lo discurs de gracies del mateix any, completà la idea del president ab aquestos consells plens de bon seny: «Redobleu l'estudiatiu, l'amorós esment de que fretura encara lo bon manetx de nostre matern llenguatge, si tràuereu voleu los sechs que li dexaren los lligams de sa llarga servitut y guardaulo dels perills y oradures de sa llarga y sobtada llibertat. Replegauli per axò les joyes que encara li resten escampades, puix que al mitx de l'aspre dat d'alguns vocables que diuen be lo montanyós del país ahont nasqueren, trobareu en pobles y viles, en llibres y cantars tal abundó de dolces paraules, d'expressions eletes, de bells mots de paratge, que prou podrán fer enveja a més d'una de ses germanes les altres llengües neolatines.»

Per axò deya el president de 1864, don Joan Cortada, que la missió dels nostres poetes és «lluhir y sembrar les belleses de la nostra llengua, no lo conservarli la vida que per ella mateixa ja s'en té tan enèrgica y robusta com lo poble que la parla»; fixeuse bé en lo segell més aviat didàctic que estètic, no substantiu sinó transcendent y aplicat, que marcaren fonament en los Jochs sos iniciadors, aneu florejant tots los discursos y veureu com la nota s'accentúa (1). A l'any 1865, és a dir, al setè de la nova institució, ja se li concedeix una tradició beneficosa; ho diu lo secretari, Sr. Gebhardt, després del discurs presidencial

(1) Havía d'ésser ¿quí ho diria? lo governador civil de la provincia, D. Antonio de Quedo, en lo parlament castellà ab que aquests funcionaris solien obrir la festa, lo qui donés, en los anys dels Jochs, la primera nota secament política, que es la rahó d'ésser de la institució y de tot lo catalanisme. Ignorem quin efecte degueren produhir, en 1865, a aquells primitius retòrics del patriotisme. aquestes frases de alarmant nuesa catalanista: «Hoy decís á España y al mundo entero que este pueblo prepotente un día, conserva aún su modo de ser peculiar, que vive con su historia propia, que, coloso, abarca y estrecha en su seno el pasado y el presente; que este pueblo, en fin, conserva su nacionalidad no olvidando su historia.» Hem de creure que ni'l governador volgué dir lo que deya, ni l'auditori hi donà importancia.

d'en Bofarull, que és una alegació en defensa de la llengua catalana. «Molt, prou hauriem d'agrahir a esta institució si s'hagués limitat a despertar y descobrir aficions literaries en lo cor de molts que a no ser per ella jamay les hauriem ni sospitades; emperò ha fet més. Ha fet que'l llenguatge que quatre milions d'espanyols parlem encara comencés a sortir del gorch impur en que s'ha anat enfangant per espay de tres segles; y tornés a caminar cap al perfeccionament a que ab justicia poden y deuen aspirar les llengües que, com la nostra, tenen grans fets que contar, tota una literatura ab elles expressada y un caràcter especial y propi d'una part de l'humanitat de que ser revelació». Y aplicant un criteri rigurosament lògich sosté l'immortalitat de la nostra llengua ab aquestes frases: «Trepitjant l'orde admirable de la naturalesa, que en tot procedeix per gradacions imperceptibles y que ha fet que desde les platjes portugueses del Océà fins a les fronteres asiàtiques de Russia no's pogués dir ahont acaba precisament l'us d'una llengua per començar la d'un altra, tant bé estàn unes encadenades ab altres, voldria que, rompent la cadena, los catalans dexàssem de parlar català per anar portant ara la llengua de Castella fins als Pirineus, invocant en son auxili somniats perills y discordies o una disminució del amor a la nacionalitat comuna.....» Y en l'esmentat discurs presidencial, l'Antón de Bofarull també cercava rahons politiqes pera justificar la nova idea..... «Desde que les antigues nacionalitats se refundiren totes en una, que porta aquesta en sí un vici originari: en compte de ferne de tots un, s'ha anat seguint lo sistema de fer servir l'un pera tots, acertat pensament, camí fàcil, pera que les parts del tot s'anassen desconexent les unes a les altres y acabassen per no conexerse a sí matexes».

Ja veyem com al setè any de sa restauració los Jochs Florals saccejaven àvidament la caixa de Pandora de les rahons politiqes que constituïen la rahó d'ésser de sa existencia. La gravetat dels parlaments cobria com una toga patricia qualsevol concepte que per massa agosarat pogués commoure la hieràtica representació del Estat, que solia portar a la festa lo governador civil de la provincia, qui s'havía avesat, desde la presidencia de la festa, a exposar en poques o moltes frases lo concepte que tenia del acte (1).

(1) Serà curiós y oportú exposar aquí quelcom de lo que deyen aquests Presidents *oficials* de la festa. Lo M. I. Sr. Alcalde Corregidor en 1861, assegurava que la Reyna Isabel «no des-

Mes los oradors divagaven y, ab més o menys cruces de llenguatge, sols aparexién en sos parlaments visions fragmentaries de la idea sobirana que a tots movia y exaltava. Los definidors eren y han sigut també després varons respectables y doctes en ses varies professions, autoritats acceptades per tothom, celebritats barcelonines que sols tenien de comú lo sentiment y l'entusiasme, y sols podien fer gala d'aquestes dues qualitats al portar la veu més autorisada en les solemnitats florals; axis és que, segons son temperament, parlaven d'història, donaven consells; s'arboraven en lo foch espurnejant d'una lírica més o menys sincera, però may donaven la visió total que devien tenir per cosa sapiguda. Com si la gran alegoria escultòrica de la Patria

deu ceñir á sus reales sienes la corona condal», y que tots hem de correspondre «á tan envidiable honra». D. Francisco Sepúlveda, governador civil de 1868, encarregava als poetes que s'inspiresin en la filantropia. D. Antonio de Quevedo, també governador, feu la primera afirmació regionalista (V. la nota anterior). D. Ignasi Méndez Vigo, primera autoritat política de la província en 1866, després de dir que per sentiment y per *deber* s'associava voluntàriament al acte, proclamà sa confiança de que'l provincialisme no absorbiria la nacionalitat. Lo governador que presidí en 1868, D. Romualdo Méndez de San Julián, ja hi volgué posar la bruxa y considerà exclusivista y exagerat lo criteri d'admetre en los Jochs sols la llengua catalana, y fundantse en que Catalunya se val de dos idiomes: el nacional y el *antiguo de la provincia*, proposà que's premiessin, d'allí en devant, les composicions escrites en qualsevol d'ells y cita'ls noms de Balmes, Piferrer, Arolas, Capmany (se veu que encara no coneixia a Boscán, ni havia sentit parlar d'en Cabanyes), y acabà parlant de la gloria y de sexanta milions d'hommes que parlen castellà... L'Alcalde popular Sr. Rius y Taulat obrà la festa de 1870 ab un himne tot balagnerí a la divisa dels Jochs, y en una nota escrita per ell mateix en català al peu del discurs, diu que l'ha fet en castellà per ésser lo llenguatge oficial del Ajuntament. En 1873, lo governador es un català, en Miquel Ferrer y Garcés, y no podent presidir la festa envia una carinyosa carta escrita en sa llengua materna, en la que parla de la patria catalana, y diu que l'esperit català no ha mort y que la endevinadora mirada del trovador deu esguardar nous horitzonts de lluhiment y gloria per nostra benvolguda terra... Lo governador Ibáñez de Aldecoa presidí tres anys seguits 1876-73, y de sos breus parlaments n'hem tret que la divisa dels Jochs enclou *los principios cardinales de la más perfecta moral* y que no s'havia de mirar tant prim en la qüestió de la llengua oficial de la festa. Després d'ell y fins l'any de la vinticinquena (1883) no torna a presidir y parlar el governador, que ho fou D. Gregori Zabala, lo qui digué ab frase viril y decidida: «quien no ama su lengua merece perderla. Los pueblos que no saben amar su idioma, sus tradiciones, sus costumbres y su historia y que no buscan en ella el aliento que necesitan para adelantar por las *austeras* vías del progreso, se condenan irremisiblemente á una muerte más ó menos próxima, pero siempre segura é inevitable. Cataluña, la activa, la laboriosa, la emprendedora Cataluña, honrando su pasado y su presente, se hace digna de un glorioso porvenir.» Es altament instructiu dexar consignades aquestes manifestacions oficials fetes solemniament pels representants del poder dins de la nostra festa catalana y catalanisant. Si la llur presencia al acte representava una tàcita sanció de les idees en ell proclamades, sos parlaments quasi sempre eren una consagració explícita d'elles feta ab escasses reserves. La explicació d'aquest fet devem trobarla en que aquells senyors delegats del Centre polítich d'Espanya no arribaren a capir la transcendencia social de la festa poética y creyen honament que les ponderacions patriòtiques no passaven de ser cosa de poetes, que segons Ausias March *per escalf trespassen la veritat*. Després, y en los nostres dies, ja han endevinat que allò no era tot poesia y s'han abstingut d'exhibir sa autoritat y fer sentir sa veu en l'acte, llevat de certes anyades en que ha vingut al Poder captarse simpaties, atrayentse la poderosa força social que'ls Jochs han lograt a Catalunya.

fos feta y acabada, cada un d'ells s'entretenia en pulir algún detall.... mes tot era fantasia, perque, si bé l'idea regnava en molts cervells y'l sentiment bullia en molts cors, al menys en l'acte de la festa, la gran obra d'art, lo treball de poesia sobre els que poguesim jurar tots com sobre'ls Evangelis patriòtics encare estava per fer y no sortia en aquelles probatures. Glosaven estrofes de l'Aribau, comentaven retòricament la divisa consagrada, se quexaven dels detractors de la festa, volaven devogades ab alè fadigós a les regions poètiques; se llençaven ardis y poch sortosos al mar per ells inexplorat de la filosofia y la sociologia, escorcollaven ab més fortuna los recons de l'istoria, s'exaltaven patriòticament, sovint ab vistes a la galeria; mes encara, parlaven de cosa no definida, exposaven una aspiració desdibuxada.

Y ja no ho fou quan l'any novè, 1867, lo gran mallorquí Marián Aguiló y Fuster llegí son discurs presidencial. Es lo primer gran discurs dels Jochs Florals; en ell se concreten les instintives y inexplicades visions de la nova Catalunya y's fa dia clar en les aspiracions literaries fins aleshores tan valentes com borroses d'expressió. Les probatures ja han arribat a lo definitiu y s'ha lograt una visió acabada. Claretat en lo concepte y clàssica justesa en la forma són les grans qualitats d'aquest *capo-lavoro*; per sa transparència sembla que'ns arribin de bellnou a la nostra literatura lluhissors helèniques junt ab armòniques clarors virgilianes o les infantivols sublimitats dels primitius apòlechs; y per sa perfecció de factura podem dir que en ell la llengua catalana queda encunyada en or puríssim, logrant la perfecció clàssica que ha de restar com pauta y model dels bons escriptors. L'assoliment d'aquest grau de perfecció ideològica y literaria és la primera gran conquesta dels Jochs Florals. Era un gran poeta, un gran català de la selecta varietat mallorquina y lo més gran enamorat que ha tingut la nostra llengua, aquell qui aleshores parlava desde la tribuna més oviradora, y provà ab extraordinaria fortuna, de sintetisar en un parlament dictat ab ayres de rondalla quines eren ses amors y les nostres a la llengua catalana, representada per la pobre marinera que a la vora de la mar broda un mocador per sa reyna. Gran any fou aquell de 1867 en que la nostra literatura produhí, dintre del mur sagrat dels Jochs Florals, joyes tan excelses com aquest gran discurs del Aguiló, *La montanya catalana y La Olivera mallorquina*, d'en Pons y Gallarza; *La veu de les ruines*, de l'Adolf

Blanch; *La Colcada*, d'en Pere de A. Penya; *Constança d'Aragó*, d'en Tomás Aguiló, y *L'orfanet saboyart*, d'en Guillem Forteza.

Desde aquesta data la festa queda consolidada y tota la literatura arrela y goxa al entorn de sa soca robusta; axis pogué dir l'any següent lo president del Consistori, en Víctor Balaguer: «Avuy hi ha premsa periódica catalana, poetes catalans, prosistes catalans. Avuy s'escriuen en nostra llengua histories, poesies, noveles, drames, comedies, articles y periódichs. Avuy hi ha teatre català, un teatre complet que ha nascut després de la institució dels Jochs Florals, un teatre que atrau un públich escullit y numerós, un teatre que te ja des del drama històrich a la comedia lleugera y a les pessas de circumstancies, un teatre que no'l tenen nacions com la Bèlgica, lo Portugal y la Suissa, y tot assò es l'obra de deu anys». Afirmar que'ls Jochs tenen objectiu patriòtich y's proposen resucitar «una llengua que's creya morta, una literatura que's creya oblidada, una patria que's creya desaparescuda». Encarantse ab los que'ls motegen d'anacrònichs los hi diu que'ls Jochs són «una nobilíssima creuada que marxa sometent y banderes desplegadas a la conquesta del esdevenidor..... una religió que ha començat per posar los fonaments d'un temple y qu'envia per totes parts sos apòstols a predicar la bona nova».

Aquest criteri és lo mateix que ab més o menys eloqüència exposen los Presidents successius; axis en 1869 diu l'Adolf Blanch quels Jochs, alçant del fons del aborriment y del oprobí lo prenent joyell de la nostra llengua... «ha llegit en lo pervindre de la patria dels Fivallers y dels Casanovas que no ha de viure més temps esclavisada y mesquina». L'altre any, 1870, un mestre de la llengua catalana, en Pons y Gallarza, nos dóna en un parlament ple de seny, de doctrina, de correcció y de bona catalanitat, savis y oportuns consells que's reduhexen a un sol, si bé exposat en aspectes variadíssims y originals: mantenir l'agre del terrer, saturarse dels ayres de la patria; començant naturalment, per exalçar la propria llengua (1). Lo mateix any deya'l matenedor Sr. Riera y Bertràn en lo parlament de gracies, que un cop

(1) Vegis ab quina eloqüenta senzillesa reclama l'ús del català: «Los israelites no pogueren cantar may a pler a la vorera dels rius de Babilonia. Y vosaltres, jovent de Catalunya ¿per que no cantaren, abans quan sols teniau als llabís mots de Castella? Be'n són aquests de dolços y agraciats, be'ls conexiau tots com a fills que són d'en Capmany y d'en Piferrer, mes no se sentia aquí una sola veu fins que nosaltres vos diguerem: Son catalans, canteu en vostra llengua. D'allavors ensà vos hem sentit reftar, com los rossinyols per les ubagues...»

s'ha probat que'l poble no és indiferent a la idea que'ls Jochs propaguen, lo defalliment és impossible y fora una bogeria inexplicable.

En 1871 presidia l'honorable catedràtic Estanislau Reynals y Rabassay començava son parlament ab aquestes frases ingénues: «Una vegada a la vida puch parlar en un acte públich y solemne ab la llengua que's parla en la terra ahont som nat; y ans que la fredor de la vellesa qui s'atança haja esmortuit mon cor, presentarme devant de mos conciudadans sense desfrega. Grans mercès vos ne fas, companys benvolguts...» Frases són aquestes de noble serenitat en mitj de la disbauxa lírica; l'home de lleys y de càtedra deya ab tanta senzillesa que Catalunya encare vegetava dins l'artifici de la imposició perque may de la vida, y axò que aquesta s'atancava a la vellesa, ell havia pogut usar públicament la llengua materna, sinó que en los actes oficials o públics calia taparse la cara ab l'antifaç de la agena. Y tan certa era aquesta afirmació que encara avuy los catalans nos les trovem a pler dintre la mateixa atmòsfera viciada; al obrir la festa l'any anterior lo famós alcalde popular Rius y Taulet, nos havia parlat de les glories catalanes en parrafades escrites en un castellà pseudo-romàntic o *progresista*, si bé després, ab paraules catalanes, feu constar en lo volúm de la festa, que usava aquella llengua per ser la oficial del Ajuntament. Tant podia y tant pot encara la secular rutina, efecte d'una no menys llarga y persistent campanya endreçada a destruir fins los darrers vestigis del etnos català! Tant fondes són les arrels de les plantes parassitaries aleshores tot just arrencades després de haver cobert mesquinament lo jardí abandonat de les lletres catalanes!

La ingenuïtat del sabi professor de lleys se tornà sobtilitat y enginy l'any següent (1872) en lo parlament presidencial d'un altre professor, lo metge Letamendi. En ell rès de volades líriques, sinó un text de ergotismes originals per defensar lo que ell anomena *esperit de provincia*, sentiment vital y noble, en contraposició al *provincialisme*, passió suicida; subtil distinció que no té cap fonament racional en la regió de la teoria ni en sa aplicació a la vida del nostre poble, perque fins prescindint de la improprietat del mot, *provincia*, l'un y l'altre representen lo mateix matis del mateix sentiment, que no té altra expressió que l'exalçament de la patria per convicció arrelada de que aquesta si és rica, en los ordres moral y material, deu conservar y augmentar sa riquesa, y si és pobre, deu treballar per assolirla. Mes

lo subtil doctor volgué fer concessions piatoses al constant enemich retòrich, y en son honor calificà de suavíssims los llaços que'ns lliguen a l'Estat, y immolà la paraula *provincialisme*. No fou gran lo sacrifici y gustosos lo ratifiquem per la bona memoria que dexà son autor en la defensa que feu tot seguit de la llengua materna, ferma y contundent com devia resultar de la obra d'un polígraf doblat d'un dialèctich de força. Entre ses clarividencies originals prenem nota d'aquesta que ve a confirmar lo punt de vista que al principi proposarem al determinar quina fou la naturalesa dels Jochs Florals y quin ha sigut son esperit informador. Diu: Reflexionau que d'esta festa l'element literari no'n constitueix lo *fi*, ni sisquera lo *medi*, sinó tant sols lo *modo* de realisar lo dit fi, que és presentar al món la fe de vida de la nostra rassa». La idea patriòtica, donchs, és, segons lògica deducció, l'objectiu únich de la festa floral; la literatura és la expressió quasi material o mecànica d'aquell fi; lo *medi* devia ésser, segons l'ilustre doctor, la organisació estatutària dels matexos Jochs (1).

Després de la fastuosa glosa del lema floral que feu en Geroni Rosselló en son discurs del 1873, senta per primera vegada un gran principi, del que n'hem de pendre nota y reconèxerli lo gran valor que té posat en boca d'un mallorquí. Era massa pesada per lo falsa y vengonyant la llegenda perpetuada feya anys y segles, de negar a les nostres llengua y literatura lo qualificatiu de catalanes; mallorquins, valencians y fins alguns catalans havien adoptat lo equivoch mot de *llemosina* per no confessar palesament l'invariable denominació materna de que infondadament semblaven avergonyirse. Desde'ls temps del antich trovador Bertràn de Born fins als de l'Aribau sortia de tant en tant aquesta paraula xorca (2) llensada capritxosament per algùn trovador de l'escola tolosenca y recullida ab afany per escriptors moderns no adaptats a sa altíssima filiació literaria. En Rosselló proclama ab decisió la unitat de la llengua: «Tinga, diu, lo nom de Catalunya; sia Catalunya la terra tota

(1) També és oportú dexar aquí consignats aquests atinats consells als poetes: «No canten deturats com lo duch, immobile en lo cim de la escrostonada cornisa; canteu com la oredeta tot volant, tot fent camí». «Posar a tò un idioma, com l'afinar tot instrument, deu ésser càrrech d'aquell que per professió el maneja». «Cantau, que mentre hi ha vida hi ha esperança, y la ferma voluntat de viure és un gran recurs pera no morir.»

(2) «*Trovas lemosinas*, como todavia llaman algunos majaderos de Castilla y de fuera de ella, á los versos compuestos en lengua catalana». — Menéndez y Pelayo. Prólogo al t. II de la edición poliglota de *Lo Gayter del Llobregat*.

ahont la nostra llengua se parla, y no hi hage per tots nosaltres més que una sola patria y una sola llengua, y aquésta cobrarà en galania lo que la patria creixerà en grandesa». Estretament, lligades la llengua y la patria, no és d'estranyar que del fet innegable de la unitat lingüística ne deduhexi la redivivencia de la unitat política, que nò ha sigut acullit per les regions germanes tal vegada per la fonda rasa que entre elles ha obert la política moderna. En Pere Nanot Renart, en sòn contundent discurs de gracies de 1874, deya: «Nosaltres no somniem en que nostra patria torne a ser la Nació Catalana del segle XIII, ni volem que sia la fuetejada esclava del segle XVIII; desitjem si que tenint aquella en Espanya el lloch que li pertoca es vege de tothom respectada y conserve ses creencies, ses lleys, ses costums y sa llengua, y a lograr aquest objecte endresse nostre esforç»; ab axò contestava als que feyen creure «que les flors dels Jochs són d'aquelles que enmàtzen l'ayre tot embalsamantlo ab llur penetrant olor».

En lo discurs de president de 1875, en Francesch Pelay Briz enumera bastant aparatosament los resultats obtinguts en los setze anys de Jochs Florals; l'amor y la bona voluntat engrandien els objectes. «Parlem un xich, deya, de la Catalunya literaria, que essent quinze anys enrera una esperança, avuy és ja una realitat, ab tota la esplendor d'una vida sanita y rublerta. D'aquesta Catalunya que, a malgrat de tota lley de males volences, avuy en dia se fa oure de quasi totes les nacions civilisades y estudiar ab afany pels més ilustres filòlechs. Y no és vana paraula lo que us dich. Italia compara y estudia sos cants populars; França y Suissa colleccionen ses obres; Suecia amaneix un aplech de biografies de sos llorejats escriptors; Alemanyia traduheix alguns de sos llibres; Austria inclou alguns títols de nostres novelles obrés en los catàlechs dels més escullits treballs del enginy humà; en lo cor de la industriosa Amèrica, y també pel cantó de les Amèriques algún dia espanyoles, no falten estampes que parlen en catalana llengua, y en la segona patria de Petrarca, se corona d'espigues y margarides lo front d'un de nostres més joves poetes». Dexant apart l'ayre chauvinista d'aquestes frases, devem pendren nota perque expressen una veritat, la força expansiva del renaxement que sortia de les naturals fronteres sense encara haver saturat la terra de sa essencia, procurava artificiosament ressons forans y recullia ab afany los que ab espontaneïtat se produhien. Dexem apart lo

discurs de 1876 del *ceretà indomable* en Lluís Cutchet, que és una ingénua alegació desgarrada; y'l del any 1877 del general Ros de Olano, que, ab més extensió y atildades formes, sembla un de tants parlaments del governador de la provincia y rès nos innoven pera dexar marcada la evolució de la idea generadora dels Jochs.

Caldrà escoltar al atildat poeta català, resident a Mallorca, en Joseph Lluís Pons y Gallarza, qui elevat en 1878 per segona vegada a la Presidencia, nos diu desde ella coses belles y madurades. Alçat ab discreta elegancia la punta del vel que cobreix lo santuari de la nostra Renaxensa, nos diu: «Lo nostre amor és fret, fret lo nostre patriotisme y fins freda la fe que tenim en l'Onnipotent, pare de tots los amors y de totes les grandeses. Per axò la nostra filosofia és eclèctica y vagadivola, la nostra historia sens criteri fixo, y la nostra literatura, més imitadora que creadora, perque la veritat, la bondat y la bellesa volen fe, volen escalfor, per sentirles y estimarles, més encare que claradat de judici per enténdreles». Heusaquí la nota reflexiva, pessimista, no menys lírica en sa entonació que les optimistes que abastament nos han donat cada any los altres oradors. Si'l nostre amor y'l nostre patriotisme són frets, y malgrat tan ingrát temperi ha produhit planes y estrofes d'una ruhentor gayre bé blanca, és que'ls escriptors y poetes del Jochs no són sincers, és que, com diu lo mateix President, «la nostra literatura és més imitadora que creadora», y axis com l'instigador del patriotisme literari, l'immortal Aribau, s'inspirà en clàssiques frases d'en Manzoni, sos seguidors (1), ademés de rastrejarlo en l'esperit y devegadas en la forma, cerquen fredament la inspiració en altres autors, dexant apagar la fornal del patriotisme directe y de primera mà. La acusació es clara, mes no és sincera; no hi veyem altre mòvil, al ferla, que un nou original *aspecte* literari. La filosofia catalana és eclèctica y *vagadivola* perque és freda la fe dels catalans? Aquí parlava el poeta y *vagava* el pensador, perque d'altra manera aquest no hauria confós la fredor ab la reflexió, que és la característica del nostre eclecticisme filosòfic patrocinat pel fervent y catonià Llorens y Barba. Axis també la imitació, desena musa del Parnàs, no fou infantada en lo

(1) «Seguim les petjades d'aquell poeta antecessor nostre en lo present segle, que d'un vol y ab una sola composició arrivà tant per amunt, que cap dels que han vingut després d'ell ha lograt encara atènyel». — Briz. Discurs presidencial dels Jochs Florals de 1874.

lilit hêtàrich de la corrupció y la venalitat, sino qu'és filla lle-
gítima d'Àpolus; plena de caritat sol donar la mà als neòfits que's
perderien pels camins laberintichs del Parnàs. Los imitadors
sistemàtichs són la pugó del verger de la poesia, mes aquesta
plaga sempre s'ha mostrat arreu del mon en petites propor-
cions, y certament aquests concursos literaris són l'ambient més
propici pera desenrotllarse. Los Jochs Florals s'han salvat per
tot lo contrari de lo que exposà en Pons y Gallarza, perque en
ells ha dominat lo sentiment sobre la reflexió, l'amor sobre l'es-
tudi. Los vicis literaris que se n'han produhit, entre ells la
imitació sistemàtica, reconexen aquesta causa.

En 1879, lo malaguanyat Gonsal Serraclara, desde la presi-
dencia, comparava la acció dels Jochs Florals als actes de pos-
sessió que fan los hereus de la antiga nacionalitat catalana ab
motiu d'haverse perdut o de ésserlos hi disputats los títols origi-
naris. Sempre la obsessió de la idea patriòtica, viva y termi-
nant en los fills de Catalunya, més feble y retòrica en los de Ma-
llorca y Valencia, fos quin fos lo caràcter y professió del
orador. Vegis l'any següent, 1880, en Llorente, lo gran poe-
ta valencià dels temps moderns, com parla ab bells dictats
de pau, dihent: «Germania, germania, vinch a cridar jo aquí
com cridaven nostres avis; mes no brandant com ells lo ferro de
les lluytes sanguinoses, sinó florida branca de olivera... ¡Avant,
sempre avant, per lo camí del estudi profitós, del perfecciona-
ment literari, del gust artístich, de les claretats del talent, dels
atreviments dels genis! Amunt, sempre amunt per lo camí de la
purificació del cor, del ennobliment del esperit, de la aproxima-
ció constant de la Poesia a sa font eterna d'ahont mana a pler-
doll per consol de la pobra Humanitat!» Juntem a aquestes fra-
ses vagues la afirmació de que tots «com vincol de més estreta
parentela, dins de la gloriosa familia espanyola, parlem *encare*
la llengua nascuda del vell tronch *Uemosi*», y tindrem la mida
justa del esperit regional valencià dintre de les nostres festes
catalanistes. Per ventura la nostra gloriosa institució en sa
ideal azeptció de torneig literari o de festa parnasiana hauria
trobat un ambient més garantit en les perfumades hortes y les
palmeres orientals de Valencia que'n l'aspre terror de Cata-
lunya; mes sentint o no les nostres aspiracions patriòtiques, de-
vegades allunyades de tota poesia, Valencia jurà fidelitat a sa
germana major, y en Llorente, fins als derrers anys de sa llar-
ga y aprofitada vida, fou l'emisari estimadíssim que tingué sem-

pre senyalat un lloch d'honor en les nostres solemnitats, fossin de joya o de tristesa.

Lo parlament presidencial de Mossèn Verdaguer (1881), se separa de la tònica general; és monogràfic com lo del mestre Aguiló, mes no simbòlic de la nostra Renaxensa; entona un valent himne al Rey en Jaume, sense altra transcendència que'l de compondre una selectíssima peça literaria, glorificant sa figura gegantina. Així y tot bategà en totes ses ratlles lo sentiment de patria tan avassallador com l'expressat per en Francesch Matheu, en son discurs rimat de gracies:

Es un crit de renaxensa
lo qu'exhala'l nostre cant,
aquest cant qu'ara comensa
nostres fills l'acabaràn.

Y'l lirisme patriòtic pren una volada com poques vegades havia de conseguir quan en Frederich Soler (1882), llegí sa tumultuosa oració presidencial, obra d'una imaginació indisciplinada y ardenta; en son autor pochs haurien reconegut al vulgar escriptor que desde alguns consistoris anteriors fou flagellat en efigie y no certament pels floralistes més purs y més atildats. Ab infantil inconsciència y ab ànima cristallina nos parlava nuament d'agravis rebuts, de rebeldies, d'egoismes, d'ingratiutats, per acabar ab un cant ferventíssim a la concòrdia, expressat en aquesta frase final: «si en l'escut de les quatre barres catalanes s'ha de tapar l'espai d'or que va de l'una a l'altra ab sanch de mos germans, fentne de tot ell una sola clapa rogenca, ¡que Deu me mati!» Se dona per primera vegada la nota aguda del discurs radical endreçat a la massa, mes sols ha sigut per proclamar la moderació; tant lluny deviem trovarnos d'ella quan és precis recobrarla ab estridencies de *meeting!* Gran era la marejada política que s'havia produhit en lo nostre pacífic ambient polític regional quan hi encaxaven aquestes frases vibrants que venen corroborades pel mantenedor encarregat del discurs de comiat, que diu: «Avuy que a Catalunya li convé més que may retraure als ulls de tots los que la contempen, los titols indiscutibles que l'assistexen per no veure sacrificat y ni sisquera interromput lo seu progrés, avuy que sembla veure's *cridada a judici de residència*, avuy que si capigués en esperits catalans lo dubte y defalliment, semblaria ocasió oportuna per

dubtar y defallir, avuy, finalment, que aquesta terra d'història tant lluminosa y de present tant gran se veu necessitada de desenrotllar lo pergami de sa executoria... Y parla de la imperiosa necessitat de difundir l'evangeli de les nostres doctrines justes contra les falses predicacions del Koràn sofisticich dels nostres enemichs. Recordem que s'acosta la vinticinquena dels Jochs y aquestes fortes impressions polítiques són los cops sechs de la exada disposada a plantar la fita que marca lo terme del primer període. La idea de Patria, o mellor dit la qüestió patriòtica, plantejada pels Jochs sota'l mantell florit de la poesia, ara's mostrava en tota sa realitat.

Feu lo procés crítich dels Jochs Florals en sos vinticinch anys de vida lo mateix president que va inaugurarlos. Lo venerable Milà y Fontanals, ja malalt de cos y d'esperit, pren amorosament en ses mans la institució com la matrona en lo dia de ses noces de plata contempla les joyes ab que s'adornà lo dia ditzós de son maridatge, y's complau en explicar en frases sobries y belles de cadencia clàssica, lo seu concepte de la Renaxensa catalana, simbolisada y mantinguda quasi sempre pels Jochs Florals.

Son treball es una síntesis admirable que ha de servir de pauta al historiador; en ell no hi ha una sola idea sobrera ni una paraula inútil o poch escayenta. Llegintlo de nou nos adonarem de que ja estava feta d'una manera magistral y en forma definitiva la tasca que nosaltres ara intentem, després d'examinar laboriosament tota la producció estètica y oratoria dels Jochs. ¡Si la nostra sincera coincidència ab lo Mestre a trenta anys de distancia pogués arribar a considerarse una primera refrendació de la posteritat a son criteri de serenitat absoluta, de força intel·lectual no igualable! Ja que no aspirem a tant, diguemne alguna cosa d'aquest discurs que enclou en alta síntesis la vida de la institució trescant per lo camí ardit y graciós que emprengué vinticinch anys enrera. A tanta distancia, se precisaven los contorns y quedava neta la silueta del conjunt, y aixís pogué dir en Milà que la Renaxensa tenia son origen en altres pobles d'Europa y no tant per desig d'imitació com per efecte dels ayres que corrien; alusió clara al despertament motivat pel romanticisme que nasqué per reacció a les escoles clàssiques, sobre tot a França y Alemanya. Lo procés senyalat pel Mestre, és aquest: influïts per aquells ayres, los doctes y'ls pacients s'afanyaven en

desenterrar la nostra historia; l'estudi de la lletra produí la comprensió del esperit; ab ell s'aparellà lo sentit poètic que s'havía despertat després del interminable y prosaich cicle de la decadencia y d'aquesta unió nasqué l'anyoransa, sentiment intens y subtil que sab convertirse en acció quan ha lograt despertar la voluntat somorta; anyoransa del passat gloriós, de les velles usances, de la llengua ennoblida, de la patria dignificada... La voluntat despertada pels planys anyorívols dels primers poetes que tingueren sa expressió més alta en l'Aribau, esclata en un potent *exurge* y quedà constituída la escola poètica de la Renaxensa catalana en la forma rediviva dels Jochs Florals; se complau en esplicar la gestació d'aquestos y d'aytal esplicació volem copiarne aquesta nota important en tots conceptes: «Lo President sols proposà y defengué una proposició negativa, com fou: que'ls Jochs Florals, los quals mirava com a temple o al menys com a refugi y recort de la llengua catalana, sols havien d'usar d'aquesta llengua. Tal volta, afegeix en Milà ab deliciosa ingenuitat, tal volta eixa determinació portà conseqüències majors de lo que ell volia; mes, parlant en veritat, no se'n sab penedir.» Se refereix a aquelles *altres coses que's desitjaven, ben ignoscentes y gens perilloses* com eren la continuació del us comú de la llengua, la restauració de les velles usances, de la llegislació civil y de les lleys polítiques. Y al escoliarles l'austeríssim home de lletres tem anar massa enllà y diu aterrat: «Mes tornem al camp de les lletres que és lo camp propi dels Jochs Florals». Sí, tornemhi, pogué dirli l'infatigable Antoni de Bofarull, que fou secretari de la primera festa y de la vinticinquena, tornemhi recordant, honorable President, que gracies a aquelles altres coses que's desitjaven y fins se dexaven entendre, vos mateix vareu dir, per tot comentari, al acabarse l'acte solemniat de la instauració: «s'ha parlat tres hores en català y ningú ha rigut». Tornemhi, axis, tornemhi al camp de les lletres.

En Bofarull, lo probat y laboriós patrici, arrodoní la idea d'en Milà ab una alegoria que sembla una fantasia luliana: «Al mitj d'un camp erm y solitari s'alsava un arbre que, ab tot y haverse tornat sech y migrat encara donava ombra a bastament; per revifar-lo, alguns cors sensibles portaren cap al peu dei arbre lo riu del pátriotisme y l'arbre reverdi de sobte, y'l ermot que'l sustentava se tornà paradís: y l'arbre tenia tres esponeroses branques consagrades a la Patria, a la Fe y al Amor, y la sava

era la llengua catalana.» Ab aquesta imatge lo polemista ardit completà la idea del savi, robustint la tímidesa literaria de son concepte.

* * *

«Sols en una cosa s'han enganyat los mantenedors, y és que los que han correspost a llurs desitjos, han sigut més de los que podien pensar ni creure.» En aquestes paraules d'en Milà y Fontanals desde son setial de primer president dels Jochs, queda declarada la vitalitat de la nova institució. Lo *tolle tolle*, axecat pel *català de cor* Antòn de Bofarull y pel entusiasta trovador del Montserrat, havia trobat ample y multiplicat ressò en aquella generació d'escriptors improvisats, dels poetes de paratge, que prenien la ploma com arma de combat en defensa dels furs sagrats de la llur llengua, d'almogàvers a la nova faysó, que's juramentaren per defensar los drets de la terra al crit de *Patria, Fe y Amor*, vestits d'antichs trovadors y fins de vegades estragint d'aquests les oblidades rimes y'ls mots anacrònichs.

Tant se val que en los parlaments reglamentaris de quasi tots los anys deplorin los mantenedors que alguns esperits forts titllen la nova institució d'exòtica, d'arcaica, de ridícula, y ja desde sa naxensa retreguin lo mot fatídich *decadencia* y li augurin una mort molt pròxima; tant se val. Es la resistència del malalt al règim de sanitat que li imposaren y va seguint, encara que sia ab protestes; es l'escepticisme de les societats febles y decadentes enfront del crit varonil y clarivident dels reformadors: la nova institució tot fent constar la apatia del medi dins del qual actúa, segueix tranquila lo nou camí y's complau en consignar que la llista dels nous soldats de la patria va nodrintse cada any, degut sens dubte a que l'amor a la joya arribava allí ont de vegades l'amor a la llengua nadiua no hi podia assolir malgrat les excitacions dels capdevaners; mes de tot se feya feix, y un cop armats cavallers en lo born florit y endomassat de la festa anyal, los autors novells lograven, com per gracia superior, lo dò apostòlich del patriotisme actiu.

¿Y la poesia? ¿y la literatura...? Recordem haver demostrat son paper secundari dintre de la institució *floralesca*; l'una y l'altra eren lo medi, no'l fi del moviment social que ab ella començava. Era com si l'ànima catalana volgués recobrar la força perduda en les deus més pures del esperit, y per axò no assa-

boria ses aygues per sibarítica joia, sinó que cercava en elles aquell inapreciable tresor de sanitat que se n'havien portat torrent avall les avingudes llotoses de la decadencia. Procuraven los nous adeptes, o si voleu los nous poetes, axecar ses petites volades en les etèrees regions de la poesia per ennoblir ensemps que'l propri esperit, tant poch desentés fins aleshores de la prosa més grollera d'aquesta terra aspra y refractaria, la llengua nativa, considerada justament com verb de la rassa. Veyen que la sanch anava escolantse per les greus nafres que cada dia li causaven detractors y amichs; no restant pera'ls catalans cap esperança de rehabilitació si arribava lo cas tràgich de la mort d'aquella llengua que suposava dintre dels fets mundials la suspensió violenta de la harmonia y coexistencia dels pobles pre-establerta per Deu, o la mutilació dolorosa d'un orgue actiu de la humanitat. La tasca dels nous allistats consistia no en entregar-se als suaus deliquis de la poesia pura y *sub specie aeternitatis*, sinó en la més prosaica y més humana de reivindicar la herencia de la propria llengua davant de les curies històrica y racional.

Per demostrar la contradicció entre la finalitat literaria dels Jochs, anunciada en son famós lema, y sa vida de franca adjetivació patriòtica, farem un lleuger anàlisis de les composicions premiades durant la època que historiem, en lo qual, al dexar establert lo valor literari de moltes d'elles, també traçarem la vida evolutiva de la nostra literatura, compendiada, durant sos primers vinticinch anys, en la institució dels Jochs Florals, que era sa manifestació genuina y quasi única.

Nos interessa saber ab quina vestidura literaria aparegué la novella entitat, perque'ns entra la natural sopita de trobarhi anuncis de les varies direccions que més tart havia de pendre, síntomes de tots los vicis que havien de malejarla y també lluissors de l'aubada que'ns havia de portar lo gran dia de la Renaxensa; és axi com en la petita llevor s'hi troba complert, encara que en sa ínfima expressió, l'arbre que més tart donarà fruyta y ombra regalades. No estranyeu, donchs, que parli d'aquesta primera festa més de lo que'm permeten lo temps de que dispozo y la paciència ab que m'escolteu.

La flor *natural* se donà a una poesia d'artifici, falsa per l'argument y per son ayre foraster, plena del vici que avuy s'anomena *floralisme*, no per odi al vici sinó a la institució que de vegades l'ha patrocinat ab premis. En ella lo poeta, després

d'assegurar que Deu posà lo riu Garona a les plantes de Tolosa per que li servis de mirall, y que'l lliri és bell y cast quan surt a flor de l'aygua, emprèn una tirada de endecassilabs que tenen la apariencia de auto-traducció castellana, y més tart dexa implantat en los versos dels Jochs, la faysó balaguerina de les repeticions:

que la llansa que ha ferit	<i>sols un nom a tes orelles</i>
en la guerra a son amant	<i>sols un nom murmurarà.</i>
<i>lo seu cor al mateix temps</i>
<i>lo seu cor ha atravessat.</i>	Oh, Clemencia, ton amor
.	y la mort de ton amant
y may se cansan sos ulls	li donà una <i>nova vida</i>
<i>may se cansan de plorar</i>	<i>nova vida als Jochs Florals.</i>

A la positiva influencia del Gayter y del Trovador de Montserrat són degudes aquestes dues qualitats, axis com a la de Víctor Hugo la embranzida que pren la poesia premiada ab l'Englantina (*Son ells!*... d'en Damàs Calvet.)

Ja los tenim en terra; las marcas de llurs passos
respectaràn las ones, los huracans, lo temps ..

.
Mal hajan estes ones y dolces marinadas
que ni una vela esquexan ni'ns mostran un perill...

En cambi, dissentint de la opinió del Secretari, no sabem veure llenguatge escullit ni armonia en les quintilles premiades ab lo primer accèssit de la onglantina; ben al contrari, hi hem descobert lo fatal pressagi de la escola pitarresca, o la permanencia dels ecos vallfogoneschs en les nostres serres florides. Vegis una mostra: (1)

Atravessa un camp de mill	— Ay! no cregas que te abulte
contiguo a la torra parda	lo temor tal risch cercà.
l'home d'armas; traun brill
mira en terra com qui's guarda	— Tan profundo com gallart
y estrafà lo cant del grill.	sembla'l filòsof que assusta
.	a la Mitja-Lluna adusta!
¡Tremolant mon cor està!	si bé que ara'l fa cobart
— ¿tems acàs? — que me sepulte	lo recato, y me disgusta.
en tètich convent demà.	

(1) «Qui vens al amor qu'etxissa?» de Salvador Estrada

Com tampoch sapigué veure lo secretari que la poesia *Lo sacrament d'en Pere III*, original del Adolf Blanch y premiada ab lo segón accèssit de la englantina, tenia per mèrit positiu no l'ésser un excelent estudi històrich, sinó son impecable gust literari; inaugurantse ab ella, dintre de la institució floral, la bella y llarga tanda dels romanços històrichs, ab la singular fortuna de que aquest, per haver aparegut en primer lloch, semblava (mes solsament ho semblava), traçar lo patró dels romanços mallorquins, la flor de la poesia narrativa històrica del Renaxement català, que havia de consagrar mestres a poetes tan eximis com los Aguiló, los Rosselló, los Forteza, en Picó y algún altre.

Aquesta escola mallorquina nos ha portat, ja desde'l primer any dels Jochs, tebies aures marines vingudes de més enllà de Mallorca, de les platges immortals de les Hèlades, ecos llunyans del chor sagrat de les nou germanes voltant a Apollus en son marmori temple de Delfos... Tot axò enviava y segueix enviant lo geni grech a sa filla casada al altra banda del mar nostre, la gentil Mallorca, y ella ho tramet en homenatge a la santa llengua materna. La influencia d'aquesta esquisida escola ha estat decisiva en les nostres lletres. Ella ha llimat les arestes y cantells de la llengua fentla pastosa y ben modulada; ella ha netejat lo nostre cel de les boyres que'ns tapaven bona part dels horitzons poètics, matisant de nou lo nostre verb ab molts colors ja perduts feya segles y donantli una armoniosa musicalitat al enriquir-la ab tots los semitons que havia perdut al desposchirse de la seva antiga personalitat literaria. Realment les llengües dels pobles y llur literatura s'atrofien al cap d'algún temps de no usarles y los catalans anaven perdent d'any en any la una y l'altra, com flor solitaria en una planta malalta que va enmuntintse y desfollantse; al revifarse ab lo Renaxement sortiren una munió de poncelles d'entonacions variadíssimes; lo suau oreig helènic, vingut constantment de Mallorca, obrà lo miracle d'aquestes entonacions que eren joya pels ulls y esperança certa d'una pròxima possessió complerta del verb de la raça, que podria aviat ferse sentir per tots los àmbits de la literatura universal.

En aquesta matexa primera festa dels Jochs Florals, ja sorti la finor mallorquina, en dues poesies: la una es *Anyorança* de D.ª Victoria Penya, infinitament superior a la flor, per més de que se li adjudiqués lo primer accèssit; l'altra, *Lo que diu la oreneta*, d'en Guillèm Forteza, sentida y valenta poesia qu'hem vist

y veurem perpetuarse en les antologies. Després d'aquestos llampechs d'idealitat puríssima y de bon gust artístich, ja com s'ensombreix la nostra llengua en las gàrrules estrofes de quasi tots los demés autors premiats, llevat potser les guanyadores de la viola, *Amor a Deu*, en la que l'Adolf Blanch nos donà un bell estil de poesia religiosa, d'una sobrietat y valentia que pòques vegades pogué assolir més tart la especial mística verda-guerinal!

Recapitulèm, senyors, les impresions que'ns ha dexat l'examen del volùm dels Jochs Florals de 1859, any primer de llur restauració, ab aquestes conclusions que podran fixar l'estat de la poesia catalana en lo gran moment històrich que serveix de punt de partida de la nostra Renaxensa.

1.er Imitació de la poesia castellana, prescindint de la noció històrica de la poesia nostra, y defugint per dessidia o ignorancia, renusar la tradició interrompuda des de Pere Serafi.

2.^{on} Xarbotada romàntica, que obeeix a les corrents dominants y dexa volar a son albir la fantasia pels espays ilimitats y foscos d'una duptosa celistia.

3.er Aparició d'alguns llochs comuns per dissimular indecisions de factura que la poca pràctica dels jutges sol pendre com art autèntich. Temps a venir, d'aquests defectes sortirà, batejat pels sistemàtics detractors dels Jochs Florals, lo *floralisme*.

4.^{art} Per contrarrestar aquest vici natural, que no més afecta als poetes mitjans, apareix la suau y femenina influencia de la poesia de Mallorca, de formes y d'idealitat gregues, que ve a modelar en traços de bellesa imperdurable lo cos de la nostra literatura, y

5.^{ut} Sumissió general de tots los poetes y mantenedors, com una lley natural ineludible, a la idea patriòtica, nervi de la institució y sa rahó d'ésser única. L'anomenat *floralisme* trobarà en aquèsta qualitat molts elements aliteraris.

Veurem com evolucionen aquests principis obehint al *leit-motif* constant y ànima de la institució: a la idea patriòtica, que sempre la ha informada. Mercès a ella van prenent caràcter propi les composicions literaries; la llengua és severament disciplinada dintre del cànon, o be populars o be arcàichs, y's tendeix a suprimir lo barbarisme. Aixís com la idea patriòtica va prenent contorn y relleu en los discursos presidencials, la literatura, subjugada per ella, també va afinantse. Pogué dir en lo segon any en Francisco Permanyer, dirigintse als nostres poetes: Can-

teu sens pôr, trovadors *provençals*, canteu en català...! y en Balaguer veure premiades algunes composicions anodines, d'un gust verament floralesch en lo mal sentit de la paraula (1); mes son defectes que's compensen ab una sola poesia, *Las àligas del any vuyt* (primer accèssit a l'englantina) del Albert de Quintana precursora de la patricia rotunditat y valentia guimeranesques.

L'any 1861 produhí, com pessa de cap de brot, *Los tres sospirs del arpa* (flor natural), escrita per en Camps y Fabrès, y'l primer patró de la alegoria patriòtica, ab tochs sentits y intencionats dintre del procés ideològich de la institució, com aquell del final que ha glosat després Mossèn Verdguer ab intenció ben diferenta:

Axeca, espòs, a la reyna!
fills de la reyna, aixecaula!
si ha perdut son ceptre, al menys
per consol dexauli l'arpa.

La tendència arcaica aparegué aquest any en una forma aguda, que feu escola principalment entre'ls escriptors mallorquins; nos referim a la adopció del llenguatge antich en les composicions arromansades. Lo romans *Madona Violant*, d'en Geroni Rosselló, fervent investigador y fins en alguna mala ocasió creador de textos lulians, inaugurarà aquella tanda de poesies escrites a la faysó dels segles XV y XVI, no més en quant als mots, perque la forma poètica, l'ayre, l'inspiració, lo moviment y les idees són sempre del segle en que foren escrites; d'aquí'l vici d'*anacronisme* que'l mateix Consistori que'l patrocinava, premiant aquella poesia, no s'està de denunciarlo, afegint que sentiria molt que'l capritxós procediment (del qual fóra d'aquí, a Castella y a França, n'hi ha exemples coetanis), arribès a fer escola. La feu no més d'una manera circumstancial, y les produccions axis escrites poden considerarse tant com filles d'un passatger romanticisme, exercicis pera'l domini del bell catalanesch, ja aleshores bandejat pels escriptors vulgars pobres de gust y d'estudis, que proclamaven ab delectació l'us literari del

(1) Prescindint de les nombroses notes que tenim preses de les poesies del mateix autor, que'l fan representatiu d'aquella època primera d'incorrecció y tanteig, devèm fer constar que son entusiasme encomanadís contribuí a la aparició de gayre bé tota la següent generació de poetes. *Si no maté Reyes moros...*

barbar llenguatge barceloni, batejat ab lo nom de *català qu'ara's parla*.

Del mateix Rosselló és la poesia millor del any 1862, premiada: acertadament ab la flor. *Lo Castell de la Armonia* és una nova alegoria d'un encantador misteri que esborra'ls contorns, imprecisa, ideal, de gust refinat. Los ayres helènichs de Mallorca s'aparellaven ab los perfums orientals de Valencia, fent sa aparició en los Jochs lo millor poeta modern que han produhit los marges florits del Turia, en Teodor Llorente, a qui premiaren ab lo primer accèssit de la flor, sa armoniosa composició; *Vint y cinch anys!* No fou tant fruytós l'any següent, que sols pot envanirse ab *Los ayres de la Patria* d'en Damàs Calvet, imitació desgarrada d'Horaci, passant per Fray Lluís de León, y alguns romanços d'en Rubió y Ors y del Antón de Bofarull. Hem d'arribar al 1864 per trobar una joia literaria d'alt preu. En Marià Aguiló era'l nou poeta, si entenèm per nou l'haver entrat per primera vegada a la lluyta poètica; mes no s'hi pot considerar si recordèm que'l jove autor mallorquí, per contes d'improvisarse com tants altres en les dites lluytes, ja havia aplegat ab son treball ardorós d'enamorat correspost de la llengua catalana y ab son talent poètic y son gust depuradíssim, un rich bagatge de poesies. Fou l'Aguiló lo més clarivident dels nostres literats, lo qui després d'haver banyat son esperit en les santes idealitats de la vida y de la mort, sapigué convertir lo sauló despreciable de la nostra llengua literaria en marbre puríssim, ont ell hi ha cisellat obres clàssiques. Sa poesia *Esperança*, que obtinqué aquell any la flor, és lo bell patró floral, poques vegades aconseguít per nombrosos imitadors.

Any de Deu fou lo de 1865, y no precisament com los anteriors per lo grat perfum de la flor natural, sinó per dues bones poesies y per la aparició en la festa del més genial dels poetes de Catalunya. Aquestes poesies foren, la premiada ab lo segon accèssit de la flor, *Oh desitja!* d'en M. Zavaleta, cant únich, de gran valentia y bon gust que conexèm d'aquest autor y *La Uar*, d'en Pons y Gallarza, poeta de concepte y forma clàssichs, en lo qual per virtut dels accidents de sa vida se fongueren admirablement lo vigorós platicisme català, la sobrietat dels llatins y la finesa mallorquina. *La Uar*, sobre tot en sa primera part o descriptiva, arriba a la última paraula de la visualitat poètica y de la sugestió lograda ab les paraules més justes, *ne quid nimis...* Y, com he indicat, compareix aquest any ab ayres,

trajos y papers de camperol agosarat, lo més gran del poetes del nostre Renaxement, en Jacinto Verdaguer y Santaló, de Folgarolas, llegint, devant dels sorpresos Jurat y auditori, ses dues composicions patriòtiques: *Los minyons den Veciana* (segón accèssit de l'Englantina), y *A la mort d'en Rafel de Casanova* (Premi extraordinari), tant valentes y axerides com la propia musa popular en la que pouava sens descans lo sentiment y'l lèxich. No foren poesies de gran valor literari, espècialment la segona; però representaven l'aparició d'una nova deù d'inspiració; la del poble rural, la incontaminada, la gelosa depositaria del tresor verbal inagotable que aquest pageset de la Plana de Vich lograria arrencarli valent tant o més per la patria son afortunat festeig, que la tasca restauradora dels poetes erudits feta sobre còdex y incunables. Y, per completar les excelencies d'aquest any, fem constar qu'en ell s'hi premià la *Ressenya històrica y crítica dels antichs poetes catalans*, d'en Milà y Fontanals, primer treball didàctich en llengua catalana, fet ab la serietat y saber dels grans romanistes europeus. Fins aleshores la prosa catalana s'escrivía a la faysó de les rondalles, prova de la infantesa en que's trobava; axis l'any anterior fou premiada la narració històrica *Ramón Berenguer y Berenguer Ramón*, y lo clou del treball era que *enginyosament* s'acabava cada un de sos cinch capítols, ab aquests dos noms dels desgraciats bessons fills d'en Berenguer lo Vell. La prosa didàctica era ja una sortosa conquesta dels Jochs; en l'any següent serà premiat lo primer assaig de novela.

L'Aguiló y en Pons y Gallarza se disputen devant de nosaltres la victoria d'aquell any 1866; mes quan es presentada una obra mestra com *Axò ray*, no hi ha vacilacions ni dubtes; en ella l'Aguiló cisellà un drama sobre materia popular, alambicada ab l'exquisit bon gust que li donava son familiar tracte ab lo bell catalanèsch de totes èpoques, tant l'extret dels manuscrits y dels llibres d'estampa, com dels llabis de la gent rústega de Catalunya, Rosselló, Valencia y dels verts comellars de Mallorca. Mossèn Verdaguer anava ensajant ses ales poderoses en la crudel y rencorosa *Nit de Sanch*, en lo romans festós de flayre popular *Lo Roser del Mas d'Euras* (no firmada), en lo *Sospir del ànima*, ont preludiava sos futurs *Idilis*, o finalment en sa enrevessada oda *Al hèroe montanyès en Joseph Manso*.

L'any 1867 és lo del discurs de l'Aguiló, del que ja hem parlat, y ho és també, com ja hem dit, de les següents grans poesies:

La Montanya catalana (flor natural) y *L'olivera mallorquina* (i segon accésit! d'un premi extraordinari) d'en Pons y Gallarza, *La veu de les ruines* (englantina) del Adolf Blanch, *Constança d'Aragó* (viola) d'en Tomàs Aguiló, *La Colcada* (premi extraordinari) d'en Pere d'A. Penya, y *L'orfanet saboyart* (un primer accésit) d'en Guillem Forteza. Aquestes sis composicions poètiques de primera força dintre del Renaxement foren: la esplèndida Cort d'Amor que acompanyava a la Reyna immortal dels Jochs, a la Llengua Catalana, vestida aquell any ab la maravellosa prosa del discurs presidencial. Admirem en unes la forta entonació, en altres la plasticitat sobria y armoniosa, o l'ayre popular o la tendresa y correcció del sentiment; totes elles y fins algunes que en altres certàmens menys nodrits haurien sigut més vistoses, formen un pomell flayrós que honraria a qualsevol altra literatura. Ab nou anys de lluyta cercant la relativa perfecció que poden abastar les coses humanes havien conseguit lo domini del verb propi en sa subtilíssima essencia y en sos diferents y variables matissos, y axò dintre del camp de la apologia patriòtica (vegis la anterior llista), representava la possessió definitiva del instrument deslliurador; darrera d'aquests ardits capdevaners vindran los que consolidaran y axamplaran la conquesta, y la nova terra rescatada tindrà població y conreu a bastament.

Los Jochs anaven progressant no sols en qualitat sinó en quantitat. Lo Secretari de 1868 ho confessa: 38 composicions se presentaren l'any 1859 y enguany ja se n'han rebut 362; la festa, donchs, se tornava popular, los poetes ja eren estol y necessitaven la alta consagració que la festa floral oferia; era una escola plena y tancada que s'anava tornant lo nucli de tota ilustració y lo centre de gravetat de les activitats literaries y patriòtiques. L'esfors del any anterior havia de produhir fatiga; axis és que se'n passaren alguns de producció floral més apaybagada; aquell de 1868 nos donà *Lo Castell feudal* (flor natural) de l'Adolf Blanch, de factura manzoniana, valenta y sostinguda dintre son dificil motllo; *La Espigolera* d'en Gabriel Maura, y *Canamunts y Canavalls* d'en Picó y Campanar, dos segons accésits que, de distinta esfera, portaven bona flayre popular. En 1869 suren no precisament les pobres composicions d'en Briz, premiades ab la flor y la viola, sinó la de Mossèn Collell *A la gent del any vuyt* (englantina), *Magestat de Deu* d'en Anicet de Pagès, y *Lo Rey Pere del Punyal* d'en Albert de Quintana, dos primers accésits;

és a dir que trionfaven los poetes d'alta entonació, de recitat grandiloqüent, *os magna sonaturum*.

Seguí la ratxa de la sonoritat en 1870 ab la poesia de la fior *Montserrat* d'en Mossèn Collell, ben ardida, y alguna altra dels matexos Quintana y Pagès, aquell ab la *Cançó del Comte d'Urgell* *Jaume lo desditxat* (englantina) ont s'hi troba lo catalanisme lirich, descarnat y agressiu de *Nit de Sanch*, mes no la serena correcció de la maravellosa *Cançó del Pros Bernat*, que tracta d'imitar; aquest ab l'himne *A la fraternitat literaria dels pobles*, de gran entonació encara que desdibuxada; de Mossèn Collell valia més *La fira*, poesia que logrà un premi extraordinari, com la anterior, axerida, flayrosa y correcta ab lo bon cayent popular, que també lograva *Les minyonetes de San Cigala* (segón accèssit a la Flor) d'en Bartomeu Ferrà. Però la millor poesia del any fou la guanyadora del primer accèssit de la englantina *L'ombra d'en Muntaner*, romans sever d'en Tomás Forteza, en la que per tercera o quarta vegada en los Jochs se cantava, ara millor que may, la mort d'en Jaume III, lo darrer rey de Mallorca.

Lo secretari del any següent, 1871, que era lo docte metje y humanista en Joan Montserrat y Archs, se queixà de que'ls poetes catalans no poguessin assaborir més que per dèbil tast les obres dels nostres clàssichs, encara inèdites y esperava «que surti una bona ànima capaç de alsàrloshi la llamborda fexuga del oblit, arrebossantles al resclosit y als corchs que se les mengen». Lo plany fou escoltat en aquells matexos anys per qui tenia més alè y voluntat de ferho, en Marià Aguiló; mes vists los fets ara a quarantà anys de distancia es precis confessar que'ls bons poetes, los qui tenien l'ànima plena de catalanitat, que la havien conreada en los llavis de la gent senzilla o en los escàsos textes de la llengua que la casualitat o'l propi afany havia posat a la seva ma, ja anaren logrant la possessió del verb català sense que en sos treballs s'hi noti la falta del darrer toch que sembla los hi podia proporcionar la saturació del lèxich del bon temps. ¿No és miraculosa, en aquest sentit, fins al punt de suposar l'apostòlich dò de llengües, la lluminosa aparició de la *Oda a la Patria* en mitj de les tenebres de la decadencia? ¿No ho és també la solitaria elaboració de les modalitats llingüístiques perfectes de les poesies primeres del Aguiló quasi en sa adolescencia y en temps anteriors als dels Jochs? Donchs, bé: s'ha publicat lo millor dels nostres segles d'or, los erudits

y arqueòlechs s'afanyen en treure'ls del oblit y ara ja poden estar en totes les mans, y lo que s'ha vist és que'ls poetes refinats, ara com abans d'aytals publicacions, són purs y propis en la expressió lèxica y gramatical y'ls qui escriuen per exclusiu amor a la joia, descuidant la depuració del medi expressiu, ho fan, ara com abans, en forina impropia y barroera. Lo resultat positiu que s'ha obtingut ab la exhumació dels vells textos ha sigut, en primer lloch, la dignificació de la literatura catalana, la qual ja no s'ha de contentar ab citar de memoria los noms de sos grans autors, sinó que pot assaborirlos y mostrarlos a la gent lletrada de tot lo món, y després la aquilatació del valor intrinsech de la propia llengua que dona més autoritat al reduhit cercle dels clarividents per imposar als altres escriptors y a tothom l'us de les paraules y de les modalitats més pures o catalanesques. Y així se millora la calitat de les poesies en general, no perque los poetes mitjans se sadollin d'arcaïsmes (que tampoch és convenient), sinó perque'l mot arcaich, filtrat per la discreció y la inteligencia dels escriptors, reviu y reprèn son lloch en la llengua literaria y després en la cuotidiana.

Mes dexem aquesta digressió no del tot inoportuna y tornem a la festa del 1871, en la que segui actuant la musa vehement y robusta de Mossèn Collell, ara ab los accents aguts de ses estrofes tirteiques de *Lo Sometent*, com també insistia en Pagès component la poesia *Immortalitat y Grandesa*, elevada y artificiosa, que li valgué un segon accèssit, a la que preferim *La Rondalla dels tres hostes*, d'en Ferrà, en axerida glosa mallorquina, que logrà igual distinció. *La Cançó del Mestre Jan*, d'en Pelay Briz, guanyadora de la Flor natural, és lo més gran esfors poètic d'aquest indotat poeta tot ell abnegació y esfors. Més transcendencia que aquesta poesia tingué pels Jochs la guanyadora del primer accèssit *Suspírs*, d'en Ramón Picó y Campamar, perque en forma àtica y exquisida li duya un nou genre literari nascut en terres tudesques: les poesies *intimes* que en pochs versos expressen o desenrotllen un moment passional; de les tres parts en que dividí en Picó sos *Suspírs*, responent a la trilogia dels Jochs, la millor y més sentida és la dedicada al Amor, notant de passada que en la de la Fe, lo poeta, fill de son temps, dexà apuntat lo famós *dubte*, lloch comú de la darrera tanda del poetes romàntichs.

La millor poesia del any 1872 fou la llegida com a discurs de comiat pel mantenedor valencià en Vicens W. Querol, glosa

magnífica del lema floral *Patria, Fides, Amor*, en estrofes victor-huguesques. Tot lo demés és corrent o amanerat, si exceptuem la flor natural donada a *Lo baster del Esquirol*, d'en Frederich Soler, poeta vulgar que procurava suplir l'estre y la curtedat de ses volades ab la originalitat de la forma, per més de que aquesta, ab sos diàlechs forsats, enquibits dintre una rima trencada y nerviosa, quan no sorprèn ab una veritable troballa, cau en la més planera de les vulgaritats. Fou un nou motllo floral de gran efecte, com invenció que era d'un comediògraf bon conresador del seu públich.

Lo nivell literari dels Jochs ja havia arribat prou amunt pera que tots los treballs premiats mostressin un noble barnís de discreció, que devegades los feya confondre dintre d'un sol concepte; tots ells eren bons, tots ells eren mitjans; la daurada mediocritat era lley general y poques excepcions altíssimes la confirmaven. Es cert que no és permesa als poetes la mitjanía; mes l'obra dels Jochs, per son caràcter social, devía considerarse com obra de la multitut; les poesies que per sa poca volada no han sigut fites del renaxement, són tingudes per la posteritat com anònimes, patriòticament anònimes, y resten com documents literaris que van marcant d'una manera gradual, no sols l'ennobliment de la llengua, sinó també la claror, cada volta més diáfana, que difundia arreu la idea patriòtica o renaxentista. Si al costat d'aquestos indubitables avenços resten pera'l culte de la posteritat algunes grans siluetes d'autors que pogueren sobrepassar del nivell comú, podrem dir que Catalunya ha conseguit una nova victòria, perque lo essencial per ella era restaurarse, renàixer, desviar lo mal fat de sa mortal decadencia; l'arbre de la patria ja era robust y esponerós, y axò és lo que calia; les grans flors que mostrava gronxantse en ses verdes branques, eren també joya pels sentits y noble ergull de la patria.

La tònica de meritoria discreció que representava haverse emancipat de molts vicis de la primera època, que són com les malalties de la infantesa, domina en los anys successius. Han desaparegut les estrofes a la faysó castellana, copiades de Zorrilla, Espronceda o Arriaza; s'apagà la foguerada pseudo-romàntica, imitada pobrament dels francesos per medi de ridicols estirabots y perifrassis, o per estrofes declamatories en les que devegades lo poeta, en un moment de sinceritat, cantava son propi mèrit... La veu era més entonada, lo llenguatge més correc-

te, lo sentiment tenia més foeh o naturalitat... ¿és que la segona generació dels Jochs havia nascut més inspirada? No; és que s'havia afinat l'instrument y la feyna era més correcta; la convenció poètica, o si voleu que ho digui més clar, la insinceritat patètica, potser era la matexa d'abans; tal vegada s'havia multiplicat los llochs comuns y les frases de motllo y avençava lo perill d'un amanerament general, vicis que'ls Aristarchs de les avençades han motejat constantment de *floralisme*; mes tot no passà de la amenaça. Los Consistoris ja savien garbellar, que no era altra sa feyna de selecció; sols gosaven afavorir al amich descobert, en cas de paritat, y axò era una nimia y molt humana falta; obraven ab l'afany de que cada any s'enfilés més lo nivell literari, ab lo qual conseguen la summa victoria que l'institució se proposava; la lectura d'una o dues grans poesies premiades en cada festa era lo complement gloriós de la diada, y per la virtut altíssima del geni s'esvahien de moment les cabories dels motejadors y dels decadentistes, o sia dels bescantadors de la decadencia dels Jochs, los quals, ja desde'l segón any, van pronosticant sa mort immediata. En l'any 1873 surt una d'aquelles joyes esquisides que servexen pera desmentir o potser aturar una decadencia: *Plor de la tortra*, de Mossèn Verdager, és aquesta esplèndida pessa poètica, fosa d'un sol sospir, y per axò no corretgida després com ho feu son autor ab quasi totes les altres. No deslluhexen al seu costat altres d'en Picó, Forteza, Pagès, Ubach, Victoria Penya, Matheu y Reventós, aquests dos últims presentant un cayre de la musa dels Jochs: la energia patriòtica; aquest nou aspecte se guanyà tot seguit lo favor del públich ab ovacions atronadores, y tal vegada per axò temtà massa la copdicia d'alguns *poetae minores*, y aquestos la bona fe d'alguns Consistoris.

Lo genre intim, iniciat pels *Sospirs*, d'en Picó, tingué digna seqüència ab la poesia guanyadora de la poncella oberta (1) natural *A una morta*, d'en Francesch Matheu, aplech de magnifiques petites poesies. Guanyà la englatina en Picó ab son esplèndit romans *Visca Aragó*, en lo que no se sab què admirar més, si la noblesa del lèxich, l'ambient d'època, la bella cadencia dels ver-

(1) Aquest any s'anomenaren poncelles obertes o poncelles closes (naturals, d'englatina o de viola) los primers o segons accèssits d'aquestos premis ordinaris. Los tercera accèssits y'ls dels premis extraordinaris eren mencions honorifiques especials. La innovació, que'm sembla encertada, no trascendí als anys següents.

sos o'ls ecos de *gesta*; que van ressonant dintre del romans com de fondalada en fondalada. La viola fôu guanyada pel *Sant Francesch s'hi moria*, un dels més felïços idilis de son autor; la poncella oberta d'aquest premi s'adjudicà a *La primera llàgrima*, d'en Miquel Costa y Llobera, original poesia que no tenia la força y frescor de la majoria de ses companyes de la gloriosa primera serie que passaren totes per darrera dels Jochs, als quals tanta honra haurien donada. Lo qui després fou y és Mossèn Costa y Llobera no tornà als Jochs fins molt més tart, quan ab justa fama d'excels poeta nos portà noves orientacions literaries.

La més fina expressió, lo millor y quasi increïble resultat que podia donar lo nou artificei poètic inventat per en Frederich Soler, sortí en la poesia guanyadora de la flor del any 1875, *La Cançó dels aucells*, veritable trovalla de ritme y popularitat; no és popular ni ho sembla, mes se diria que ho deu ésser fins dintre de son elegant moviment tot artístich; ben diferent de lo que succeheix ab la *Fantasia*, d'en Isidre Raventós (primer accèssit), qu'es una bona poesia amorosa, en la que'l sentiment s'ha fos de tal manera dintre de la forma, que aquesta s'ha encarregat de tot, y la poesia queda vassalla del ritme y del consonant. Axis se pot crear inconscientement lo motllo anomenat floralesch. Altres distincions guanyà en Soler aquest any ab ses enginyosès y efectistes composicions, que li valgueren tot seguit lo títol de *Mestre*. Al seu costat entonaren son magestuós cant plà dos grans poetes, que deslluhiaren bastant lo cop d'efecte d'en Soler: en Pagès, en les bíbliques estrofes de *Lo Cant de Salomó* (Viola), y en Guimerà ab sa esplèndida visió de la Catalunya primitiva, *Indibil y Mandoni* (primer accèssit al premi obtingut per la mitjana composició d'en Soler, *La Batalla d'Ilerda*).

Ja veurèm com la musa d'en Guimerà va trionfant. L'any següent guanyava la Flor ab sa sa rítmica y magestuosa *Cleopatra*; les rocegantès estrofes d'en Guimerà eren les més propries per endursen lo públich dels Jochs; la visió evocada és completa y lluminosa; los tochs originalíssims de realitat alternen ab les volades de fantasia y tot se mou dintre'l balanceig avassallador del ritme. L'Apeles Mestres y en Joaquím M. Bartrina aparexien aquest any. Lo primer ab son original aplech de *Fabules*, que obrien nous horitzons als Jochs, y'l segon ab sa després famosa *Epistola*, també originalíssima y nova, encar

que la sàtira social que'ns portava no podia trovar ambient favorable en la festa del entusiasme; lo toch lirich final és de superior efecte. *Lo fosser*, d'en Briz, y lo *Lò pou de Sant Gem*, d'en Soler (primer y segon accèssits de la englantina), són notables y de lo millor de sos autors. Lo secretari d'aquell any, que ho fou lo metge y lector obligat de la festa, en Joseph Blanch y Piera, se queixà de que'ls mestres o iniciadors no baxin a la arena del torneig; *jo felix culpa!* podriem dir are nosaltres reparant que'ls dexebls eren dignes continuadors y milloradors de la obra començada.

Lo 1877 fou l'any de *L'Atlàntida*, de *L'Any mil*, de *Romiatge*, de *l'Anima en pena*, de *A una dona...* Los autors, de tots còneguts, eren aquells dexebls que no dexaven anyorar als mestres. Lo que fou per aquestos l'any 1867 ho és lo 77 per la segona generació poètica; any de plenitut, any *fità*, tercera dena gloriosa del rosari floral; al trovarla entre'ls dits devots recitàrem un nou misteri de goig. *L'Atlàntida*, més que un gran poema, és un gran document de llengua; ab aquesta obra conseguim lo cim més alt de la Renaxensa; la llengua catalana, sense possehir filòlechs professionals, anava essent descoberta pels poetes dotats d'un sisé sentit, superior en calitat a les regles llingüístiques, possehidors d'una filologia immanent que'ls fa cercar en les deus diplomàtiques y populars la estroncada corrent del verb català. Dos foren principalment los poetes recreadors d'aquest verb: en Marià Aguiló, que avençantse a son temps, preparava los carreus fonamentals de la gran fàbrica en sa passional identificació ab la llengua, encara viltiguda, ja molt abans dels Jochs, y després de restaurats esculpía en sos murs treballs de perfecció clàssica, y en Jacinto Verdaguer, qui tot aprofitantse de les trovalles erudites d'altres, y especialment del Aguiló, s'encarà més que tothom, y ab superior instint, ab la musa popular inviolada per obtenirne sos secrets més recòndits; xuclà ab golosa fruició lo substanciós doll de la sava verbal del nostre poble, y ell mateix se convertí, per do especial y únich d'Apulus, en altra font, la més depurada, de la que brollà bella y sabiament filtrat lo tresor de paraules que ja s'anaven perdent riu avall cap al mar gran del descastat comopolitisme. Ell no fou l'únich ni el primer, sinó el principal dels restauradors, y en sa obra amplíssima hi reconexereu traces de companys y precursors, mes tota ella porta lo sagell propri imposat per son esfors y clarividencia genials. Lo diccionari més complet de la restaurada llengua cata-

lana deu cercarse en la espessa selva de ses obres, que han sigut per aquèlla com les immortals creacions del gran Alhigieri, per la vulgar italiana; la unitat gràfica que ara's cerca afanyosament ell nos la va donar com de passada; la essencial restauració sintàxica podrèm basarla en la deu de sa cristallina prosa. Podrà emmustirse algunes de les branques del llorer que simbolisa la obra literaria variadissima de Mossèn Verdaguer, y d'axò ja'n veyèm algunes senyals, mes perdurarà en totes les generacions catalanes, per ell redimides, la fama del esfors herculi de la recreació y del definitiu ennobliment de la nostra llengua.

Acompanyaren a Mossèn Cinto en sa consagració apoteòssica l'Angel Guimerà, ab son *Any mil y Romiatge* y en Anicet de Pagès, ab *L'ànima en pena* y *A una dona*, quatre magestuoses poesies de gran força dramàtica, de volada d'àliga, de vigor insuperable. Lo motllo del romanç ja era petit per aquests poetes y solien valerse del fastuós endecassilab o imitaven les formes populars més rossegantes. Aquests dos poetes d'alé y inspiració tant semblant també realisaven d'instint en ses obres la selecció llingüística. L'any següent ho deya referintse a tots lo mateix Guimerà en sa Memoria de Secretari: «Sorpresa y més que sorpresa, entusiasme, ens causa veure a aquesta llengua escassissima en verdaderes obres de consulta, sense protecció y sense amor, fora del amor y protecció que li otorga'l nostre país, falta d'academies que li servescan de nort y fortalesa, pulirse y abrillantarse per sí sola ab lo refrech d'ella matexa, com fa lo diamant... Ben segur que l'aucell deu tenir los muscles d'acer quan xalat y tot ha emprès la volada..., l'afany qu'han mostrat sos autors en escriure cada vegada ab més purésa aquest idioma, que no ha d'ésser tal com lo parlen nostres avis en sas cròniques...» No comentem aquestes justes paraules, que prou que ho hem fet abans. En aquest any 1878 rès s'innova ni sobressurt. En Matheu, ab sa segona tanda d'intimes, *Primavera*, presenta la millor toya de la festa, en la qual també és premiat per *La Mercè de Bellamata* (com dos anys abans per lo quadre *Sota un tarot*), l'esquisit prosista vigatà Martí Genis, un dels primers en qualitat dels nostres moderns prosistes, que sabien aplicar a la prosa d'imaginació lo treball de selecció refinada dels bons poetes, y com son camp era més ample, encara que de menys lluhiment devant d'un auditori, sa tasca resultava més complerta y justa, com ho és més la realitat que l'ensomni.

Aquesta orientació a la prosa imaginativa axí com a la poesia dramàtica y fins a la crítica literaria, eren un necessari complement de la obra restauradora y la anem a veure en vies de realisació l'any 1879, en que feren sa primera aparició lo gran novelista català, en Narcís Oller, ab son quadret *Sor Sanxa*, son cosí en Joseph Ixart, ab un estudi crítich sobre'l Teatre Català y's premiaren dos drames: l'un històrich, *Joan Blancas*, de l'Ubach y Vinyetá, y l'altre de costums contemporanies, *Lo dir de la gent* d'en Frederich Soler. Aquestos dos autors, de fecunditat increible, s'emportaven dos premis cada un per altres tantes poesies escrites en sa tònica privativa; per exemple, *La Gallinayre*, d'en Soler, guanyadora de la flor, d'una vivor y gracia que suplia altres qualitats, y *Carrasquets y Botiflers*, de l'Ubach, romanç dels més valents y interessants que ha produhit son autor, que n'ha pogut aplegar dos nodrits volums. A més se premià lo *Montgrony*, ab l'englantina, senyalant l'aparició del poeta Franquesa y Gomis, que ab altres composicions havia de conseguir l'èxit estimable que prometien les brillants qualitats que demostrava en aquesta.

La poesia popular, ab tochs ruralistas, fou la característica dels Jochs de 1880, llevat d'una alta excepció representada per la clàssica poesia *Penediment*, de l'Aguiló, y si voleu per la sentidissima *Joventut perduda*, de Victoria Penya d'Amer. Més, *La Barretina*, elegia patriòtica que no recorda per rès al autor de *Nit de sanch*, *La Pubilla*, garbós romans d'en Franquesa y Gomis *La Molinera*, de Flassà, cançó axerida de tonada nova, d'en Joan Planas y Feliu poeta gironi y la delicada miniatura *Rondalleta*, d'en Bertrán y Bros poeta montserratí, portaven aroma del poble en'sos variats cayrés; recordava l'una la tristesa continguda y planyivola del català anyoradis del passat típic, altre retreya costums y escenes del poble, l'altre era una deliciosa cantarella arrencada de motius populars, y la darrera descrivia un quadret infantivol, xich y flayrós, com la flor de la farigola.

Y vingué l'any 1881, en que l'arbre cansat de fruytar volgué reposar no donantnos sinó imitacions y traduccions horacianes, inspiracions populars tant justes com *Les Comares de Ripoll*, de l'Arthur Masriera, segón accèssit, de major importancia que *La Taltada*, d'ell mateix, ab la que guanyà la flor y que recordava massa la severa factura de l'Aguiló. Tenia tota la rahó lo secretari Narcís Oller, quan citava entre les causes de la decadencia (y no era decadencia, sinó momentanea fatiga), dels Jochs la

abundor de certàmens consemblants y'l desig d'imitar als mestres, sacrificant la espontaneïtat y cayent en l'amanerament.

Encara's prengué un altre any pera referse la nostra institució y així passà l'any 1882, sense produhir més que *Lo vol de l'àliga*; d'en Franquesa, poesia de vera *volada*, escrita en estrofes de desigual fortuna mes potenta y sostinguda y *Lo lleó de Queralt*, altre bon romans de l'Ubach; aparexent en lo camp de la prosa lo novelista barceloní Emili Vilanova, gloria del Renaixement a qui premiaren *Los petits sayons*.

Y arrivem, finalment, a l'any 1883, en que, per cumplirse la vinticinquena, se donà a la festa una singular solemnitat. Ja que Deu havia conservat la vida als honorables mantenedors de 1859 que pronunciaren en aquella primera festa los tres discursos de reglament, foren elegits los matexos pera que fessin un nou parlament, desde'l propi setial; y així se sentí la veu del venerable Milà, tant madura y sabia com abans, y les d'en Bofarull y en Balaguer, ab les matexes ardencies apostòliques. Lo que digué'l president ja queda registrat en aquestes planes y no devem ara retreure novament la sintèssis admirable del origen del renaxement català que ell formula ab aquella concisió qu'era privilegi de sa excelsa mentalitat. Sols direm que en cap de aquells tres parlaments se trassà la evolució de la festa floral durant sos vinticinch anys d'ufanosa vida en son aspecte literari, sinó que tots anaren glosant lo punt de vista patriòtich, que es al cap y al fi la única drecera pera arribar a la sintèssis de la institució sempre saturada de la idea de pàtria. Les grans composicions d'aquest any són tres, representant tendències variades. *La cigala y la formiga*, guanyadora de la flor natural, escrita per l'Apeles Mestres, és la consagració literaria del català vulgar ab despreocupacions arcaïques y per tant sense la clàssica concisió de la llengua estudiada, reactiva, erudita; molta part del dexatament que's repara en aquesta y altres composicions de son autor, és degut al oblit o menyspreu de la antiga morfologia, sovint manifestat ademés, per reminiscències de modalitats forasteres; sia com vulga, lo català *qu'ara's parla* queda ennoblit o redimit en aquesta poesia de l'Apeles Mestres, par la esquisida sensibilitat y'l depurat bon gust de tan estimable poeta. Altra gran poesia del any fou la oda *Als Pirineus* (englantina), d'en Joseph Franquesa y Gomis, altissonant, plena, valenta, sostinguda; és un gran esforç literari victoriós; en ella si no hi resplandexen arreu los llampechs del geni, s'hi admira la mestria consumada y pa-

cienta d'un *capo-laboro*. Ab aquesta venia, com de les espesses nuvolades de montanya, la remor tonitruant de la ja llunyana tradició literaria dels primers anys del Renaxement, que ressonava a cada estrofa, com ho fa en les fonalades pirinenques. Y, per últim, guanyà un premi extraordinari la famosa *Oda a Barcelona*, de Mossèn Jacinto Verdaguer, superba descripció del passat, present y perviindre de la gran capital catalana, en alexandrins que recorden los millors de *La Atlàntida*. Després de la composició elegíaca dedicada a Barcelona cinquanta anys enrera per en Rubió y Ors, cap poeta havia parlat ab tan amor y entusiasme de la patria comuna dels catalans. Fou una poesia apoteòsica y és la fita ben oviradora que separa dues èpoques del Renaxement: la de formació que durà fins a la major edat o dels vinticinch anys, en la que'ls nostres grans pensadors y poetes anaren mallant la llengua y'l concepte de patria després d'enrojirlos ab lo foch del patriotisme, y la nova època de expandiment y vida plena. La poesia, sempre precursora dels moviments exultants de les agrupacions humanes, havia aixecat les lletres catalanes ab aquesta gran *oda*, com cinch anys després ab la Exposició Universal de Barcelona s'havia pronunciat lo definitiu *surge et ambula*, que està portant a la nostra ciutat estimada per les vies d'engrandiment que la mateixa oda d'en Verdaguer vaticinava.

* * *

Y fet lo procés crítich dels vinticinch anys és hora de recapitular, exposant en breus paraules l'aveng conseguit en aquell període. De les cinch conclusions ab les quals pretenguérem definir l'estat de la literatura catalana en lo moment de sa restauració, queden en peu y triomfants les dues últimes o sia la influencia mallorquina ja refosa en l'ànima literaria catalana, constituint d'ella un essencial y ja indeterminable element biològich, prova de sa acció feconda, y'l predomini essencial y definitiu de la idea patriòtica dintre de la festa. Aquesta pot dirse y és literaria; més la literatura que en ella se conreua té una finalitat extraliteraria: la patriòtica; de llevant o de ponent nos ve sempre aquesta idea matriu en les nostres manifestacions renaixentistes.

Explica un biògraf d'en Carducci (1), parlant dels temps

(1) Giosuè Carducci. — L'homme et le poète par A. Jeanroy. — Paris, 1911.

jovenívols del autor de les *Odi barbàre*, que també a Italia la qüestió nacional se sobreposà a totes a mitjans de la passada centúria; si's parlava d'educació, era la educació política: tornar al poble lo sentiment de sa dignitat, de sa independència; tots los esforços se concentraven en aqueix punt. La poesia lírica, la novela, lo teatre, estaven subjectes a la gran tasca, la qual era realment noble, però també molt perillosa per l'art. Axis és que l'home de lletres se convertia voluntariament en predicador de patriotisme; pera que'ls cors bateguessen per la idea de patria, tots los medis eren bons; la balada y'l romans històrich queyen sovint en lo sentimentalisme, lo teatre en la declamació y l'anacronisme... ¡italians! arribà a cridar en Paolo Giacometti, un autor dramàtich dels més aplaudits, si després d'un atent y sever examen, creyeu que la meua obra no és la d'un literat, tant se m'en dona, mentres digau que és la d'un bon ciutadà... No arribà tant enllà la nostra actuació literaria, per més de que atravesésssem sovint la frontera del *chauvinisme*. Com ja hem vist, al impuls de la imprecació manzoniana de l'Aribau y del lloable exemple y constància d'en Rubió, comparegueren no'ls poetes, los escullits de les Muses, a despenjar del mur sagrat la vella lira, sinó'ls bons catalans, que s'esforsaren penosament en rimar en la llengua oblidada, y algú d'ells restà realment lletraferit com conseqüència y premi de son noble intent. La joventut pensadora y estudiosa s'allistà en la colla dels novíssims escriptors; una part del públich, de primer molt reduhida, los atengué y aplaudí, guanyant lo premi inapreciable de gosar les primícies de la visió completa, gayrebè fantàstica, de la nova Catalunya catalanisant, apartada de seculars influències forasteres, encaminada decididament a la futura a la certa Catalunya, que en virtut de lleys biològiques ineludibles repndrà possessió de sí mateixa, y mentrestant fruhia dels avenços paulatinament conseguits por la cohort literaria, los quals consistien en la noblesa espiritual que l'hi infundia l'ideal patriòtich, en la joya de veure renàxer y florir en sos propis llabis la llengua abans menyspreada y viltinguda y en contemplar com aquesta llengua ja informava una potentia literatura, anava desterrant los mots forasters en son vital instint de depuració, y reprenia son lloch familiar en la vida de les classes més entonades.

Los Jochs Florals no nasqueren, donchs, com los de Tolosa, per una idea pura de poesia ni per la erudita evocació d'alguns

desvagats, sinó per lo concèpte més complexe de Renaxensa catalana, plantejada en una oda memorable y glosat en centenars de poesies y discursos (1). D'aquí l'esperit formalment poètic, però essencialment polític de la nostra festa literaria. D'aquí ses grans qualitats socials y sos evidents defectes estètics.

A grans traços hem intentat fer un anàlisis de les dues idees dominants de la institució: la patriòtica y la poètica, aquella coincideix ab la primera de la divisa floral, y dintre la segona quedant arracerades les dues restants del lema: Fe y Amor; donchs, si be'ls tres dictats proclamats pel primer consistori tenen propi seyent dintre del bell parlar o de la literatura, los especials adveniments que crearen la nostra institució establiren ja de bon principi certa dualitat o separació entre la idea de patria y les altres dues, donantse a la patria tota la primacia com gonfaronera dels Jochs y del moviment que aquestos dirigien.

Perque no'ns cansarem de repetir que la generació catalana que instituí los Jochs Florals no intentà promoure un superior estat de cultura ni un avenç estètic, sinó que plantejà, ab més o menys consciencia dels seus actes, un problema de reivindicació nacional. Iniciada ab la categòrica afirmació de la existencia de la llengua catalana, fou proclamada dintre del Saló de Cent,

(1) Lo magnífich discurs presidencial del Mestre Picó y Campamar, llegit en los Jochs de 1892, és una eloqüentíssima alegació en favor del nostre mateix tema, que sintetisa en aquestes ràtiles: « Ara's veu ben be que lo que'ls va moure a restaurar los Jochs Florals fou set de Patria que no de Poesía: aquesta restauració més aviat fou obra de patricis que no de literats; ells podien buscar l'Art, podien buscar la Poesía; però, per l'esperit que'ls movia axò no era'l fi, sols era un medi: lo fi que'l esperit que'ls movia's proposava y's proposa encara avuy no era altre que la restauració de la Patria Catalana ».

Una comprovació palesa d'aquesta afirmació nos la dona lo literat castellà D. Francisco de Paula Canalejas en son article sobre *El Renacimiento de la Poesía Catalana*, escrit l'any 1869, primer de la restauració dels Jochs y publicat en 1872 en sa colecció *Estudios criticos de filosofía, política y literatura*:

« No son los Juegos Florales meros certámenes literarios, ni es el intento de los mantenedores abrir ancho campo á la inspiración poética para que el eco de los aplausos encienda nuevas fantasías sino que un alto interés se une á su propósito, y el amor patrio santifica á sus ojos sus esfuerzos, que nada menos se intenta que reverdecer los laureles que ciñeron los antiguos poetas de la gloriosa Corona de Aragón, y hacer que brote de nuevo en lengua catalana la poderosa inspiración que alberga en su seno el altivo y orgulloso pueblo que fué rey de Italia y señor del Mediterráneo bajo el cetro de los Pedros y los Alfonsos ».

Per cert qu'es curiós pendre nota de la opinió personal del docte catedràtic sobre'l Renaixement que aleshores se començava y estém segurs de que avuy desautorisaria son infundat criteri: Diu axís al final del susdit treball:

« Producir un renacimiento, restaurar, así en literatura como en política, es gravísimo error: lo que la humanidad ha consumido ya no reaparece, y las restauraciones sólo alcanzan á producir momentos literarios... La lengua catalana, arcaica y eruditamente empleada, no basta a expresar el moderno movimiento; no es argumento el que sea feliz un poeta usándola para expresar sentimientos individuales; el arte catalán como arte nacional no se restaura porque no ha existido... »

rumbejant de flors y senyeres, de poetes y dames encuriósides, sa oficialitat, son us privatiu per la poesia. Més tart hem vist com los parlaments presidencials y de gracies y adhuc algunes memories de secretari, junt ab les poesies guanyadores de les englantines y d'un sens fi de premis extraordinaris que oferia l'entusiasme cada dia crexent de les corporacions y dels particulars, axamplaren la esfera d'acció d'aquest patriotisme, en apariencia llingüístich, fins a convertirlo en forn al ruhent ahont s'hi anava forjant, peça per peça, lo catalanisme literari, històrich, artístich, científich, polítich y social, format successivament per noves entitats, que si no totes nasqueren com novella tanyada del arbre dels Jochs Florals, al menys un cop nades se redossaren a sa ombra atapahida y protectora. En aquest sentit, los Jochs Florals son l'*alma mater* de la nova Catalunya.

Aquesta exaltació patriòtica ha sigut, és y serà l'esperit dels Jochs Florals y de les actuacions netament catalanes; sens ella encara esperariem embadalits y abúlichs lo darrer patró enviat per qualsevol personalitat o centre oficial de Madrid, vivint com autèntichs provincians d'una Espanya castellana. Lo temperament català may ha sigut constant en tasques de ideal apaybat, may s'ha mogut per inconcretades ideologies; la idea de patria, vinguda de molts segles enllà en formes d'exaltació temporal, de idolatria pels vells textos o per la persona dels governants, fou de bell-nou batejada en lo riu Jordà del romanticisme y quedà neta de vicis històrichs y abarcà en suprema síntesis lo Renaxement integral de Catalunya. No és humà y fins diré no és possible arrancar lo patriotisme d'aquest poble sedent d'espiritualitat, freturós d'ideals que són per son ànima vigorosa com la sanch per son cos ben musculat. Deu y Patria son ses dues concretes idealitats; Deu és signe de sa perfecció y penyora augusta de sa esperança en l'altra vida; Patria és la força sobrenatural que'l lliga al terror nadiu ab cadenes oloroses texides ab flors de les volgudes vessanes, al so de les caramelles de Pasqua; trayeuli al cor creyent del català aquestes santes idealitats, que tant necessita per caminar per la vida, y tornarà a divagar a les palpentas per lo desert inacabable d'una nova decadencia.

HE DIT.

CONTESTACIÓ

DE

D. Joseph Pella y Forgas

Senyors Acadèmichs:

Avuy fa la seva solemniat entrada D. Ernest Moliné y Brasés en la Reyat Academia de Bones Lletres, y jo porto la comanda de respondre al seu discurs y ferli el compliment de benvinguda; y ab justa correspondencia, y m'es aixó molt grat, dech servirme, en aquest acte academich, de l'estimat idioma de la gent catalana.

Ab justissim equilibri de rahons, ab intuició clara de lo que deu ésser la vida literaria de Catalunya, unida a Espanya y per tal necessitada de lluytar pels seus interessos socials, económichs y polítichs, que són els del Estat espanyol, al pensament català li convé usar del castellá o catalá indistintament, com fa la Academia. Perque si'ns escoltavem als que diuen que may escriurem be en la llengua de Castella, perque sempre sortirà un regust estrany y exòtich en el nostre lèxich, y els que aixó ens diuen són els matexos que opinan que tampoch devem servirnos del catalá per ésser idioma poch conegut, ab lo que resulta que a pena perpetua de mutisme ens condempnen. Emperò considerant que contra aquesta malevolença, respón per nosaltres el fet de que'ls eximis y més estudiosos coneixedors de la llengua castellana, vull dir els seus millors preceptistes de ella, son nostres, són de la nostra nissaga, com foren en Manyans

de Ciscar, un català de València, el nostre gran Capmany, en Salvà, en Piferrer, en Baralt, que en puritat d'idioma ningú l'assolia, en Baralt que era americà, però de nom y origen catalans, y ara de poch en Monlau, en Milà, en Sinibaldo Mas, en Coll y Vehy y tans altres, que recomptarlos seria superfluitat, cal, en conelusió, negar què siam poch coneixedors de la parla de Castella (1).

¿Y de la pronunciació y del regust exòtich? Senyors, en el Parlament espanyol, ahont hi ha homes de tots indrets d'Espanya, he oit la barreja y mes gran varietat en el vocalisar; uns parlavan ab la pronunciació fosca cèltica, altres ab el ceceig y'l so clà sens modulacions del iberich, axis com alguns ab la nota gutural especialíssima dels semites; la composició, fins la sintaxis entre uns oradors y altres distinta se presentava, y sobre aquest fet pensant, y sobre l'altre cas el de que el més insigne orador espanyol, D. Joaquim Maria López, era fill d'una regió bilingüe, vaig concloure que la diversitat és admesa en la llengua castellana. Si alguns parlem ó escribim ab regust català, serà una altre modalitat més ab la qual sostindrem els nostres interessos y la nostra intellectualitat dins d'Espanya.

Vos demano perdó, senyors, d'havervos entretingut ab la esplicació que molt temps feya que'm dalia de dirho desde aquest lloch, rahonant el perque la Reyal Academia de Bones Lletres és bilingüe.

* * *

Desde la restauració dels Jochs Florals, la historia dels quals tan gentilment y detallada ha fet el nou acadèmic, ha crescut molt la literatura y l'us de la llengua de Catalunya, al costat de la literatura que abans sols se feya en castellà. Aquesta és la millor y mes gran cullita dels Jochs Florals de Barcelona; d'aquesta institució, qual replantament constitueix un exemple curiosíssim de com poden ressucitar institucions, ideyes y pràctiques, sobre tot en coses d'opinió y esprit, quan el marvellós alé del romanticisme les anima (el romanticisme que és un dels esplets del esperit humà en certs moments de la vida dels pobles y no

(1) Vegis ademés la defensa dels catalans que en castellà esgrigueron y en foren preceptors y prosistes en el *Discurso leído en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, en la recepción pública del Dr. D. Clemente Cortejón, Pbro., el día 16 de abril de 1899.*

es d'ara sinó també d'altres centuries), el fet es, que'ls Jochs Florals han servit de planter d'una esplèndida literatura, y naturalment ab ella s'es vingut a deixondir l'ànima de la gent catalana.

Però d'això a ferne la soca y arrel del catalanisme social y fins del polítich, hi ha que anarhi ab compte. Espero demostrar algùn dia ab moltes probes, que'l catalanisme o nacionalisme català, nasqueren a la deixada y desenganys de la guerra civil dita dels set anys; aparegué ab les revolucions del 1840 al 1848, ab la defensa de la industria catalana, ab l'odi al poder central després del bombardeig de Barcelona; y sortí lligades aquestes dues coses: els interessos materials y'ls grans recorts de les passades grandeses catalanes, que són les dos característiques del autonomisme català, enconat y crescut ademés als pits de la gran riquesa (que la riquesa, és clar, dona personalitat y independència) esdevinguda de cinquanta anys ensà a Catalunya.

* *

Veus aquí el nostre renaixement català tan complexe. En ell y per ell [quants y quants homes de valer hi han posat tota llur inteligencia y lo més pur de les seves aficions y entusiasmes! Un d'aquestos homens es el nostre nou company d'Academia D. Ernest Moliné y Brasés. Allí ahont hi hagut que serhi en nom de Catalunya ell hi ha sigut; en la crítica literaria; en la poesia ab son *Libret de poesies íntimes*; en la política, tractant de *Gerarquia y descentralisació*, publicant ademés un *Resum sintétich de la historia del catalanisme*; però sobre tot en la edició y comentari de textos antichs, especialitat tan profitosa a la literatura y a la historia; el Sr. Moliné y Brasés, publicant llibres y escrivint en diaris y revistes, ha ben sabut distingirse.

La Academia se felicita de poder comptar a un home de tals dots y qualitats, fervent estudiós de la historia y la literatura y sincer patriota. Benvinguts sien donchs, a treballar ab nosaltres homes d'aquests mèrits.

Y jo, desde la presidencia, al contestar al seu discurs d'entrada, el saludo en nom d'aquestes nobles aficions e ideyes y com una consagració de germanor en elles, li demano me permeti li imposi la medalla distintiva de la nostra Corporació, dues voltes secular.

HE DIT.

OBRES PUBLICADES

PER

D. ERNEST MOLINÉ Y BRASÉS

Gerarquia y descentralisació.— Extracte de la obra de A. Pougnet.

Barcelona, 1891. Imp. Puigventós, 70 p. 8.^u

Llibret de poesies íntimes.— Barcelona, 1906. Imp. Thomas. 88 p. 8.^u

Resum sintètic de la historia del catalanisme.— Barcelona. Imp. La Académica. 1907. 22 p. 4.^t

Recull de textos catalans antics.— 1.º època, en col·laboració. Barcelona. La Académica, 1906-7. (Vuyt volums en 4.^t I. Proposició feta per lo rey en Martí en les Corts de Perpinyà. II. Lo fill del Seneschal d'Egipte. III. Lo caualler. IV. La filla del Emperador Constantí. V. Cançoner de Nadal. VI. Constitucions dels Pares Antics del Orde de la Verge Maria de la Mercè. VII. Libre de Tres; y VIII. Inventari dels llibres de la senyora Dona Maria Reyna Darago e de les Sicilies).

La Sanctíssima Passió de Nostre Senyor Jesucrist, segons los quatre Evangelistes.— Barcelona. La Académica, 1908. 56 p. 4.^t

La Letra de Reyals Custums del Petrarcha.— Barcelona. Oliva, 1908. 8 p. fol.

Avisos d'Amich, d'en Joaquim Setantí.— Barcelona. Henrich, 1909. 42 p. 4.^t

La descripció de Catalunya del P. Diago.— Barcelona Casa de Caritat, 16 p. fol.

La Llengua Catalana. Estudi històric.— Barcelona. Martín. 72 p. fol.

Les Cent millors poesies de la llengua catalana.— Barcelona. Lopez, 1911. 304 p. 8.^u y dos tiratges més en 4.^t

Llegendes rimades de la Biblia de Sevilla.— Barcelona. Casa de Caritat, 1911. 64. p. 4.^t

Notes per la Biografia d'en Bruniquer.— Barcelona. Casa de Caritat, 1912. 14 p. fol.

Textes catalans-provençals dels segles XIII y XIV.— Barcelona. Casa de Caritat. 1912, 16 p. fol.

Inventari d'en Gomar de Santa Coloma de Queralt (segle XIV).— Barcelona. Vives. 1913, 10 p. fol.

Algunes correccions:

En la p. 18, ratlla 37, suprimeixis *de la festa*.

En la nota de la p. 19, ratlla 24, diu *Zabala* y ha de dir *Zabalza*.

En la p. 21, ratlla 26, diu *prenent* y ha de dir *preuat*.

En la p. 23, ratlla 23, diu *vengonyant* per *vergonyant*.

En la p. 36, ratlla 37, diu *platicisme* per *plasticisme*.

En la p. 46, ratlla 26, diu *La Molinera*, de *Flassá* y ha de dir *La Molinera de Flassá*.